

107697

Ad.: Dagbok/nedtegnelser fra Odd Angelsen

Tallene henviser til tilsvarende tall på kopi av manuskript.

- 1 Ragnar Wilhelm Forsberg fra Oslo. Født 5/6-18. Falt 15/1-44. Gift. Rottenfuehrer.
- 2 Gjert Analius Angelsen fra Tangstad. Født 28/5-26. Falt 31/1 ved Jamburg noe øst for Narva. Støttropp. 1.kp.
- 3 Karsten Andreassen fra Svolvær. Født 25/3-25. Falt 22/1-44 ved Oranienbaum vest for Leningrad. 1.kp. Hadde også vært i Legionen. Det er mulig at han var fra Salten.
- 4 Knut Karlsen fra Tromsø. Født 24/9-24. Falt 21/1-44 ved Oranienbaum.
- 5 Reidar Martin Nilsen Leithe fra Harstad. Født 15/5-12. Falt 4/8-44 ved Kinderheim-hoehe vest for Narva. Nærmere bestemt jernabestasjonen CHUNDINURK i nærheten av Vaivara. Gift. Norsk fenrik fra 6. divisjons befalsskole.
- 6 Torsli fra Gjøvik - ukjent. I teksten er også nevnt Fosseli fra Gjøvik - også ukjent. Samme person? Det var en som het Arne Fossellie fra Grimstad. 11.kp. Denne falt 25 eller 26/2-44 og ble begravet i Sanitetsparken. Narva. Kan han mene denne?
- 7 Mathias Breines fra Sortland/Sigerfjord. Født 9/2-20. Falt 18/1-44 ved Oranienbaum. Bror av ~~Ulf~~ Ørnulf.
- 8 Ørnulf Breines fra Sortland/Sigerfjord. Født 27/5-24. Falt 2/2-44 ved Narva. 10.kp. Bror av Mathias.
- 9 John E. Edwardsen fra Sortland. Født 17/4-19. Falt 18/1-44 ved Oranienbaum. 3.kp.
- 10 Helge Tyvand fra Kragerø. Falt 22/1-44. Var i 2.kp og 3.kp. Unterscharfuehrer (Uscha). Falt mellom Oranienbaum og Jamburg.
- 11 Thomas Sandborg fra Drammen. Født 1/9-07. Falt 23/9-44 i nærkamp ved Riga. Gift. Obersturmfuehrer (Ostuf). Kompanisjef. Rådmann i Drammen. Dommerfullmektig. Ble nr. 2 og beste nordmann i Tølz. Flere kompanier. Bl.a. 11.kp.
- 12 Povel Huitfeldt fra Oslo. Født 5/4-98. Falt 1/1-45. 1.kp.
- 13 Ukjent.
- 14 Ukjent.
- 15 Ukjent.
- 16 Arthur Klevset fra Søgne. Født 19/12-19. Falt 24/1-44 ved Narva. Sturmmann.

- 17 Olaf Hedlund fra Halden. Født 28/4-14. Falt 2/3-44 ved Narva. Gift. Hadde vært i Wiking før han kom til rgt. Norge. Sturmmann. EK I. Storm-merket.
- 18 Breien fra Vesterålen ukjent. En Ulf Breien var krigskorrespondent i Legionen. Kan det være denne?
- 19 ^{ohn.} Jens Gran fra Grimstad. 7.kp. I Legionen før han kom til regimentet. Uscha. Sammen med 5 andre omringet av russerne ved Freienwalde-Berlin 1945. Skutt ned da de overga seg. Var først i Legionen. Fikk i 1943 disiplinærstraff fordi han hadde stukket av fra depotbataljonen i Mitau og sneket seg med en transport til fronten... *Skutt sammen med 5 andre da de ga seg over ved Freienwalde 4/Berlin april 45.*
- 20 Ukjent/uleselig. Formodentlig en tysker.
- 21 Ole Petter Arneberg fra Berg i Østfold. Født 14/8-01. Falt 15/1-44 ved KOSHERIZY/Oranienbaum. 1.kp under med Olaf Lindvig som kp-sjef. Norsk fenrik. Var ved Oslo Politi.
- 22 Ukjent/uleselig.
- 23 Lohmann. Obersturmbannfuehrer. Tysker. Sjef for 3. bataljon rgt. Norge inntil han ble såret ved Jamburg. Var i live mai 1990.
- 24 Ukjent/uleselig. Antagelig samme person som nr 6.
- 25 Tysker.
- 26 Einar Lund fra Levanger. Født 28/12-16. Savnet Narva 14/3-44. Sturmmann.
- 27 Ukjent.
- 28 Ukjent.
- 28a Anton Berg fra Bodø. Født 16/8-19. Falt 27/10-44 i Kurland. Også blitt opplyst at han falt 8/10-44. 10.kp.
- 29 Bjarne Arnt Ohlsen fra Bodø. Oppvokset i Sulitjelma. Født 22/9-20. Reg Norge juni/okt 1944. Såret. Tølz 1943. Innsatt i Ungarn 1945 - da formodentlig i den nyoppsatte 1. bataljon av rgt. Norge. Kom hjem. Dro til Grønland. Gift med en grønlandsk dame 1956. Lever fortsatt?
- 30 Kristian Sundlo. Kp-sjef. Falt i Kurland senhøstes 1944. Sønn av oberst Sundlo. Narvik.
- 31 Ukjent.
- 32 Randulf Lundahl fra Narvik. Født 24/11-25. Såret. 1.kp. Var først i Wiking. Sønn av Rikarda Lundahl. Taraldvik. Lever fortsatt?

Tønsberg 30.08.90

Fra Thune Angelsen
Adlersgt. 37 Leil. 22
3100 Tønsberg TLF 033 14786

Til Olaf T. Lindvig
2634 Fåvang

Dagbok/nedtegnelser fra Odd Angelsen.
"Opplevelser som soldat under tilbaketog fra Leningrad
til Berlin"

I dag ble jeg ferdig med å overføre dette over på maskin.
Som du vil se mangler avslutningen på den første trefning han
hadde med russerne. Likeså mangler perioden fra 25. jan. 1945 til
sammenbruddet i Berlin.

Min hensikt med dette er å prøve å få denne historien komplett
ved hjelp fra andre gjenlevende veteraner fra denne tid. Jeg overlater
deg et eksemplar av disse nedtegnelsene og håper du kan være til
hjelp her.

Nedtegnelsene er originalt håndskrevet med skjønnskrift. I mange
tilfeller har det vært vanskelig å tyde skriften. Dette gjelder
spesielt navn på personer og steder, men også i noen andre tilfeller.
Der hvor jeg har vært i tvil om ord har jeg benyttet ////, eller
(?) bak ordet.

Den originale dagbok er mitt kjæreste eie og jeg har liten lyst
til å sende den i posten. Imidlertid kan jeg bringe den med til
Fåvang ved en senere anledning.

Hva min far har benyttet som kilder utover hukommelse vet jeg ikke,
men detaljerikdom på enkelte områder tyder på at skriften er til dels
basert på brever eller andre notater. Som det går fram av begynnelsen
på historien vil du se at den er skrevet en gang under fangenskap
i Norge.

Thune Angelsen

Vennlig hilsen Thune Angelsen

Da jeg i dag er blitt idømt disiplinærstraff med ti dager enecelle vil jeg benytte tiden til å se litt tilbake på det som jeg antagelig vil få en dom på 4-5 års straffarbeide for.

Jeg minnes alle mine kamerater som var for gode til å vende tilbake til et land og folk som i seierens galskap står ferdige til å dømme oss for landssvik. Jeg tenker på Ragnar Forsberg, den første av mitt kompani som falt. Hvem skulle ha tenkt da, den 15. jan. 44 ved Leningrad at det skulle gå slik. Etter 14 dager kamp skulle hele vår bataljon være sprengt og restene fordelt på andre enheter. Jeg minnes Gjert Angelsen, (1) ung idealist og uforbederlig pågående. Alltid i godt humør og evne til å si det rette i rett tid. Han var av de yngste i vår bataljon og blandt de 4 første som fikk jernkorset etter å gjort 7 motangrep på 3 dager. Karstein, (3) ung og ///lig, muligens en tanke overlegen og som fikk mange påpekninger for sin dumdristighet. Både Gjert og Karstein gikk bort tidlig på grunn av dristige handlinger som var et godt mål for fiendtlige skarpskyttere. Jeg minnes Knut Karlsen, (4) fra Tromsø som hadde minst 15 granatsplinter i mage og bryst og som likevel greide å spørre etter brillene sine 2-3 minutter før han gikk hinsides. Reidar, (5) /// som kastet seg på en mine og rev opp hele brystet slik at jeg så hjertet ligge 8-10 cm. utfor brystet på ham. Alikevel greide han å gi meg adressen til sin kone slik at jeg kunne skrive og hilse. Jeg minnes Torsli, (6) fra Gjøvik som jeg hadde avløst på post for at han skulle få sove litt, og som var så utmattet at han ikke greide å gå de 300 metrene til bunkersene men som satte seg til å sove i ///graven hvor en velplasert granat gjorde det av med ham noen minutter senere. Brødrene Brei/// fra Sigerfjord. Jeg er helt sikker på hvis dere hadde levd og sett deres gamle far gå som fange ville gjort det dere kunne for å komme disse pøblene til livs som har begått denne grusomme urettferdighet mot en anstendig gråhåret far. Disse som etterpå kommer og ber oss om at vi ikke må la hatet ta overhånd etter at de har ribbet oss til skinnet og fratatt oss retten til å eksistere. Jeg håper at den straffen de har pådratt seg ved dette vil gjøre dem uverdige i sine egne øyne og at de må bli pisket med samvittigheten sin til siste dødsdag. Jeg minnes Jon Edvartsen fra Sortland. Mannen som var hatet av sine undersotter og som tilslutt falt på det hatet han hadde gjort seg skyldig i. Han var en tapper soldat som forlangte av andre hva han greide å utføre selv. Jeg minnes Tyvann, (7) lang og mager, alltid snill og godhjetet. Alltid et godt og vennlig smil. Han var en gudfryktig mann som overasket oss alle med en lang og kraftig ed da han var blitt dødelig såret. Jeg tenker på /// Sandberg, (8) den eneste av de 12 kompanisjefene jeg har hatt som jeg trygt kan si var avholdt av alle i sitt kompani. Men som ble sendt i døden av en selvgod og egen/// bataljonskommandør som gikk samme vei to dager senere. Huilfeldt, (9) med sine 52 år som stod på vakt ilag med meg i Kurland. Han skulle hente mat til sine seks kamerater i gruppen, men kom ikke mere tilbake da en russisk kule hadde gått inn gjennom ryggen tvers gjennom hjertet og stod fast i hans medalje på venstre brystlomme. Jeg minnes To///, (10) fra Bodø. Mannen det ikke fantes død for. Han var såret 9 ganger og hadde vært 6 ganger på lasarett. Men skal etter sigende være omkommet da et lasaretskip ble senket mellom Libau og Stettin. Gunnar Pedersen fra Stamsund som ble såret like før jul 44. En handgranat eksploderte like mellom bena hans og rev bort venstre fot. Jeg glemmer aldri hvor tung du var da jeg krøp mot deg på ryggen under en slede mens russerne skjøt over den.

* Reidar Leide fra Harstad

* Sandberg eller Sandbo (11)

2.

(15)

Jeg håper du unskylder meg for de mindre gode tankene jeg hadde. Jeg undres hvor du er nå? Birger Kristiansen fra Andenes, lang og skitten og alltid glad i en dram. Vil inderlig håpe at vi møtes alle og at vi får oss en dram ilag nu når det er "fred på jorden". Jeg tenker på min siste landsmann fra Narvik som fikk et 2 cm. prosjektil inn gjennom høyre røvball og ut ved siden av sekken og tok med en del av denne slik at venstre sten hengte utenfor, men allikevel greide å hinke til doktoren alene. Det er mange flere som burde hatt sin plass her men jeg husker desverre ikke navnene. Et er sikkert, om nordmenn kaller deres innsats for landsvik, så skal jeg alltid huske på dere som de gode og oppofrende kamerater dere var og jeg vil alltid akte og ære deres minne som de menn dere var. Dere var som vår //// og min //// så for gode til å oppleve det som nå skjer i vårt land.

1

Den 20. november 43 ble vårt regiment oppløst på jernbane og etter fortjeneste skulle vi til østfronten. Regimentet var nettopp oppstilt og bar det gode navn "Norge". De menige og de fleste underoffiserer bestod av nordmenn, tyskere og folketyskere fra Romania. Offiserene var nordmenn og tyskere. Hvert kompani var på 120 mann med offiserer og underoffiserer.

Ellers var vi utrustet med 7 mannskapsbiler, 1 feltkjøkken på bil og en personbil til kompanisjefen. Jeg var blitt utdannet til //// og skulle fungere som melder i tillegg.

Jeg tilhørte 3. kp. i 1. btl. Kompanisjefen var tysker og hette Otto von Bergen. Bataljonskommandøren var Ungarer. Var den første offiser i SS som fikk ridderkorset og hadde tjenestegrad tilsvarende kaptein i den norske hær. Bataljonen hadde 4 kompanier og et stabskompani og var alt i alt ca. 800 mann stort.

Regimentet hadde 3 bataljoner og to kompanier utenom som stod direkte under kommando av regimentskommandøren. 4., 8., 12., kompani var utrustet med 4 pakk kanoner (8 cm) og 4 lette felt kanoner. 8 granatkastere og endel svære maskingeværer. Dessuten var de andre kompanier oppstilt med 12 lette maskingeværer, 4 svære mg og 2-8 cm granatkastere + endel maskinpistoler og geværer.

Ingen av de nye soldatene var godt utlærte eller prøvede. Og det var de færreste av oss som kunne sitt våpen fullt ut. Nåja, imidlertid var vi oppstilt på 3 jernbanetransporter og den 20. november begynte vi å rulle mot nord. Reisen gikk fra Kroatia gjennom Østerrike og Tsjekkoslovakia, Polen, Øst-Prøysen, Litauen, Lettland, Estland og inn i Russland ved Narva. Og 1. desember ble vi innsatt i en liten russisk landsby som het Opolje som lå ca. 30 km vest for Leningrad. 2. og 3. bataljon ble med en gang kjørt videre direkte til fronten og innsatt i et frontavsnitt hvor endel tyske estere hadde ligget i to år. 1. bataljon ble lagt i reserve og lå i to landsbyer som het Golobovig og Zinskovisr.

2

Reisen gjennom Østerrike, Tsjekkoslovakia og Polen gikk ganske glatt. Men da vi gikk opp gjennom Baltikum begynte det så smått å smelle rundt vognene uten at det gjorde noen skade. Det var nok få av oss som var klar over at det var sabotasje.

3.

Det ble heller ikke satt ut noen flere vakter under transporten utenom det vanlige som var en mann for hver vogn som hadde å påse at ingen forlot vognen. Dette viste seg å være en nødvendighet, da det tidligere var forsvunnet noen mann. Ved T///// i Estland opplevde vi et lite flyangrep, og ellers gikk det etter planen.

3

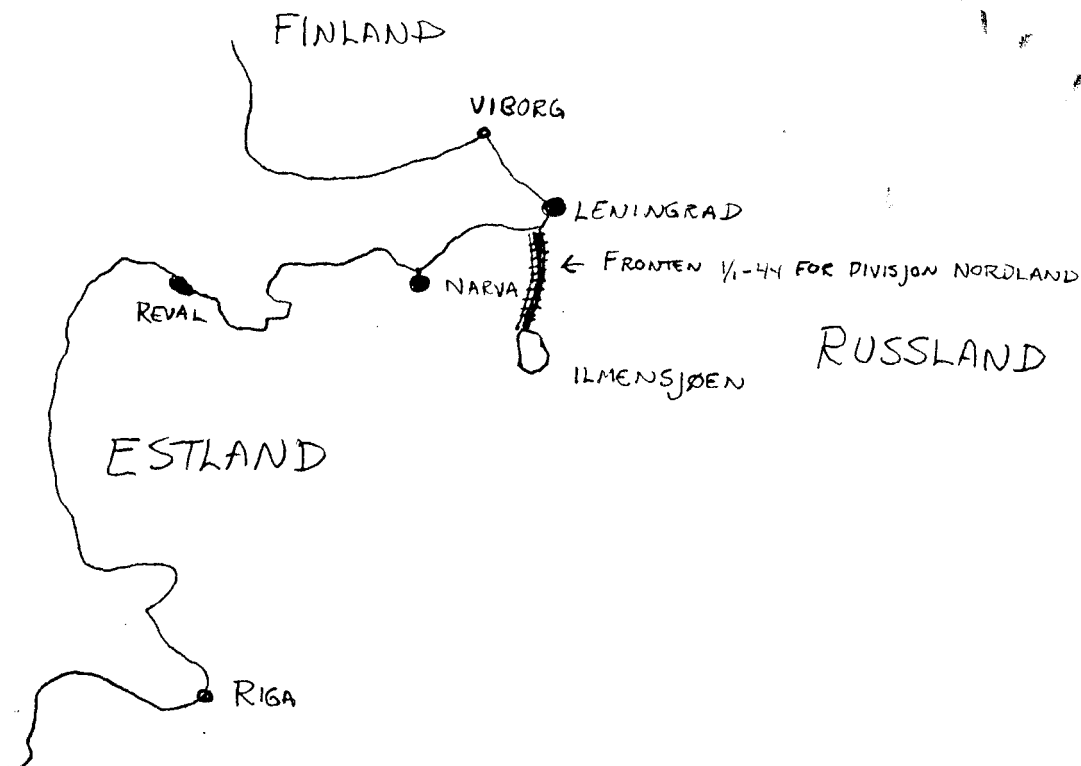
Julen 43 ble feiret etter omstendighetene og det skal ikke sies annet enn at de som hadde med forsyningene å gjøre hadde gjort sin plikt. Fra Norge var det kommet pakker til alle mann, og dessuten var det oppspart adskillig med julen for øye. Soldater lar skjelden anledningen gå fra seg når det gjelder dram. Og det er ikke for mye sagt når jeg sier at alle i kompaniet var mer eller mindre borte og langt inne i et land hvor alt er hvitt og pent.

Senere merker en bare et slag i hodet og den virkelige verden begynner å komme fram. Ens første tanke er da å løpe til sanitets-offiseren og få piller. Men med sitt kall har denne ingen hjelp å gi mot selvdestruksjon, og resultatet er at den som ikke har en tår igjen for reparasjon er ille ute. Heldigvis hadde jeg gjemt unna litt så juledagen 44 ble ganske bra. Når det attpåtil var tjenestefrihet var det jo ingen grunn til å klage. Og jeg benyttet dagen til å skrive brev hjem.

Nyttårsdagen var lik julen. Det vanket både dram og god mat. Og den første permhelgen i felten var forbi.

4

Uranienbaumkessellet het det avsnittet av nordfronten hvor vi var kommet til. Det er som før nevnt ved Leningrad, og vår divisjons frontlinje lå fra Leningrad til nord for Ilmensjøen.

På ettersommeren og høsten 43 hadde russerne dratt sammen styrker i dette området. Disse sto under kommando av Marsjall av Sovjetunionen Sjukov som var tidligere kommanderende på syd og midt avsnittet. Marsjall Sjukov anses som en dyktig hærfører og en stor personlighet, hvilket jeg ikke betviler.

I begynnelsen av januar 44 kom melding fra divisjonskommandøren vår at stor russisk offensiv var i vente, og at han ventet at hver mann gjorde sin plikt osv.

Den 14. januar satte russerne igang med et veldig artilleri-overfall på våre linjer, samtidig som store formasjoner av fly angrep og bombet tilførselslinjene og lagrene våre. Russerne angrep ikke frontalt som de hadde gjort tidligere, men overasket med et flankeangrep på vår sydlige flanke som var besatt med endel SS-tropper og noen //// fra flyvåpnet hans Goring. Det må nevnes at disse avdelingene av flyvåpnet hadde ligget i samme avsnittet i 2 år og var både fysisk og legemlig svekket. Deres kampmoral var ens dårlig og de tok også beina fatt så snart de russiske tanks og infanteri angrep. De lot også sine våpen bli liggende når de rømte stillingene og ikke engang stålhjelmen tok disse tidligere luftens herskere med.

Når disse stillingene ble rømt skapte det selvfølgelig vanskeligheter for avsnittskommandøren og dette utartet seg nærmest til panisk virvar. Det var umulig for en kompanisjef eller en bataljonskommandør å følge med stillingene fra time til time.

Meldere ble sendt ut for å oppta forbindelsene mellom kompani og bataljonskommandør. Et fåtall av disse greide å finne fram, men da bare for å finne at bataljonskommandoen var flyttet. Så ble det å lete, og greide de å finne bataljonskommandoen så greide de ikke å finne kompaniet senere.

Slik var stillingen om kvelden 14. januar da 1.btl. av regiment "Norge" ble innsatt. Divisjonskommandøren arbeidet under høytrykk for å etablere en ny frontlinje, og det lyktes også idet all reserve ble satt inn for å utbygge stillinger.

Russernes mål med dette var å nå fram til den sydlige og forholdsvis gode veien mellom Narva og Leningrad. Og med denne som forbindelse å nå fram til Finskebukta. Hvis dette lyktes dem ville de tyske styrker, 3 divisjoner være innesperret til et lett bytte for tilintetgjørelse. Det var den første planen. Den andre gikk ut på å fra mellom Peipussjøen og Ilmensjø støte fram til Dorpat og derfra langs veien til Reval for å skjære av, slik at resten av de tyske tropper som reddet seg ut fra uranienbaum kunne tilintetgjøres. Det neste ville være å nå fram til Østersjøen ved Riga og dermed ville hele den armegruppe i Estland og nordlige Estland være ute av slaget.

Om ettermiddagen den 14. da vår bataljon kom fram var russerne rukket fram noen kilometer og stod ved en landsby jeg ikke husker navnet på. Bataljonskommandøren uttalte at han hadde fått i oppdrag å forsvare denne landsbyen og det hadde han tenkt å gjøre til siste mann. Enda mens vi holdt på å gå i stilling falt kompanisjefen for 2. kp. med hele sin kompanitropp. Og 2 timer senere angrep russerne på 2. kp. stilling og halvparten av kompaniet falt ut. Det lyktes også russerne å få fram et gjennombrudd og slå inn i landsbyen med noen panser. Hele natten gikk med til å opprenske. 1.kp. under kommando av Hauptsturmfører Lindvik hadde her store tap. Lindvik selv var hardt og en troppsfører med to meldere falt mens de holdt på å bringe sin kompanisjef tilbake.

Sårl

REVAL = TALLIN

(21)

(20)

Denne av disse, Lingh///, var min kamerat, Likeså den andre, M/// Ar///. Begge falt om morgenen 15 jan.44. Omkring 20 mann av kompaniet var falt ut og likeså mange såret.

Denne landsbyen lå ca. 4 kilometer fra den sydligste veien Narva - Leningrad, og det var her om å gjøre at russerne ble stoppet, og om mulig drevet tilbake. Om kvelden 15. jan. var russerne gått til ro og vi fikk anledning til å grave oss ned og ordne oss litt.

4. kp. hadde også fått sine 4 pakk i stilling og ammunisjon var det nok av. Også granatkasterne var brakt i stilling. Guttene hadde også fått mat og når magen er fylt ser det med ett litt bedre ut. Vi undret svært på hva morgenen ville gi oss. Det var lite sannsynlig at russerne ville gi oss mere ro til å utbygge stillingene. Og det viste seg å holde stikk. 0630 satte de igang et rasende artillerioverfall på våre stillinger. 3. kp som til da var spart ble her gjenstand for artilleribeskytning og bombing fra luften som jeg aldri i min vildeste fantasi kunne forestilt meg.

Vi lå på høyre side av landsbyen og hadde en skogkant i bakgrunnen. Skogen dempet av for granatsplintene av bombene fra luften. Men artilleriet skjøt direkte i trærne bak oss med ska/// og brisantgranater og virkningen var kollosal. Etter to timers forløp kom russerne stormende fram støttet av panser, som skjøt alt de var istand til. Vårt artilleri dundret på alt de greide, og oppnådde også å tynne ut litt i de framstormende russerekkene. Pansererne var de ikke istand til å få ram på da skytingen foregikk inndirekte. Imidlertid holdt våre mg-skyttere og vi greide å ri denne stormen av. 3-4 russiske pansere var kommet igjennom våre linjer og kjørte amok i skogen bak oss. De kunne ikke ha mere ammunisjon så vi lot de bare kjøre.

Kompanisjefen svirret rundt og byttet ut guttene for å få ifyllt de hullene i linjene som var blitt nokså tynt bemannet pga. de 28 utfall det første angrepet hadde kostet oss. Om ettermiddagen gjentok angrepet seg, men denne gang til høyre for oss igjen, hvor rgt. "Danmark" lå. Her lyktes det russerne å gå igjennom og om kvelden den 16. var vi innringet og russerne nådde fram til veien.

Her måtte motangrep til for å renske opp og få forbindelse med regimentet. Om natten ble stillingene våre uttynnet så langt det lot seg gjøre for at alle som kunne måtte være med på motangrepet. Bataljonskommandøren planla og ledet angrepet personlig og han hadde nok forberedt seg på nærkamp der han krøp fremst med sin maskinpistol i den ene hånden og en kasse handgranater i den andre.

Angrepet ble ført i nordlig retning og etter harde dueller og store utfall hadde vi atter oppnådd forbindelse og etablert linje med danskene kl. 0600 om morgenen den 17. Det hadde kostet oss 50 % utfall, deriblandt Karlsen fra Tromsø og /// fra Ålesund, som begge var meldere. Vårt kompani som var ca. 120 mann den 14. var etter 3 dager skrumpet inn til 38 og det skulle bli mindre dagen etter.

(22)

Stillingene nord for Ilmensjø 15. jan

18. jan. om morgenen gjentok russerne sitt artillerioverfall på våre stillinger. Det var bedre innskutt og plassert. Fra fly var våre stillinger blitt fotografert og filmet dagen før og resultatet var at nå haglet det omkring oss med granater av alle kalibre fra 2 cm til 17 cm. Flere hundre bombefly øste bomber over oss med en treffsikkerhet som ville gjort den argeste Tommy til skamme. Følgene var mildest talt fryktelige. Og da russerne stormet med infanteri og tanks var det bare et fåtall av våre maskingeværer som kunne bjeffe til. Og det oppstod et virvar som jeg tviler på har funnet sted tidligere på østfronten. Det vrimlet av russere overalt og innimellom en og annen tysk soldat som enten drog på en såret eller var såret selv. Sårete ropte på hjelp og innimellom alt dette hørte bataljonssjefens stemme som skiftet fra grov bass til det tynneste kvin. Jeg tror jeg hørte ham på 7-800 meters avstand hvor han forsøkte å få istand en forsvarsstilling av de få som var istand til å holde et gevær.

Vår kompanisjef var såret. Likeså sjefen for 4. kp. Kommandørens adjutant hadde fått et stikkskudd gjennom baken og kunne ikke gå, og langt mindre springe. Men ligge på magen kunne han, og han lå og skjøt alt han var istand til. Kommandøren med sin sårede adj. var de eneste av offiserene som var kampdyktige. Av de 25 mann som var igjen var alle mere eller mindre sjokkert. Kleivseth, (16) Hermod og jeg var ute på venstre fløy og hadde ikke fått så mye av dette.

Vi bestemte oss for å ta et organisert tilbaketog. Vi kröp og sprang enkelt og vekselvis og tok stilling på hver 100 meter for å dekke ham som kom etter som hadde dekket oss. Hermod som hadde mg hadde den vanskeligste jobben. Vi andre to hadde mp og var derfor litt lettere. Alle hadde hver sin kiste mg ammunisjon. Kleivseth var engang siste mann og det var da siste gang jeg så ham i live. Han var muligens truffet i hodet da vi ikke hørte et kvekk fra ham. Vi hadde også gitt hverandre det løfte at om noen av oss ble såret skulle ikke de andre ta på seg å bringe vedkommende med, da dette bare ville forverre og muligens gjøre det slik at ingen av oss kom tilbake. Vi lovte hverandre også at hvis noen kom gjennom skulle den eller de som kom fra det skrive hjem til den falnes foreldre. Slik er det ofte blandt soldater.

Hermod og jeg hadde aldri vært noen gode kamerater men da var vi avhengige av hverandre og først da vi befant oss i denne situasjon bandt det oss så sterkt sammen at det har ikke siden avtatt.

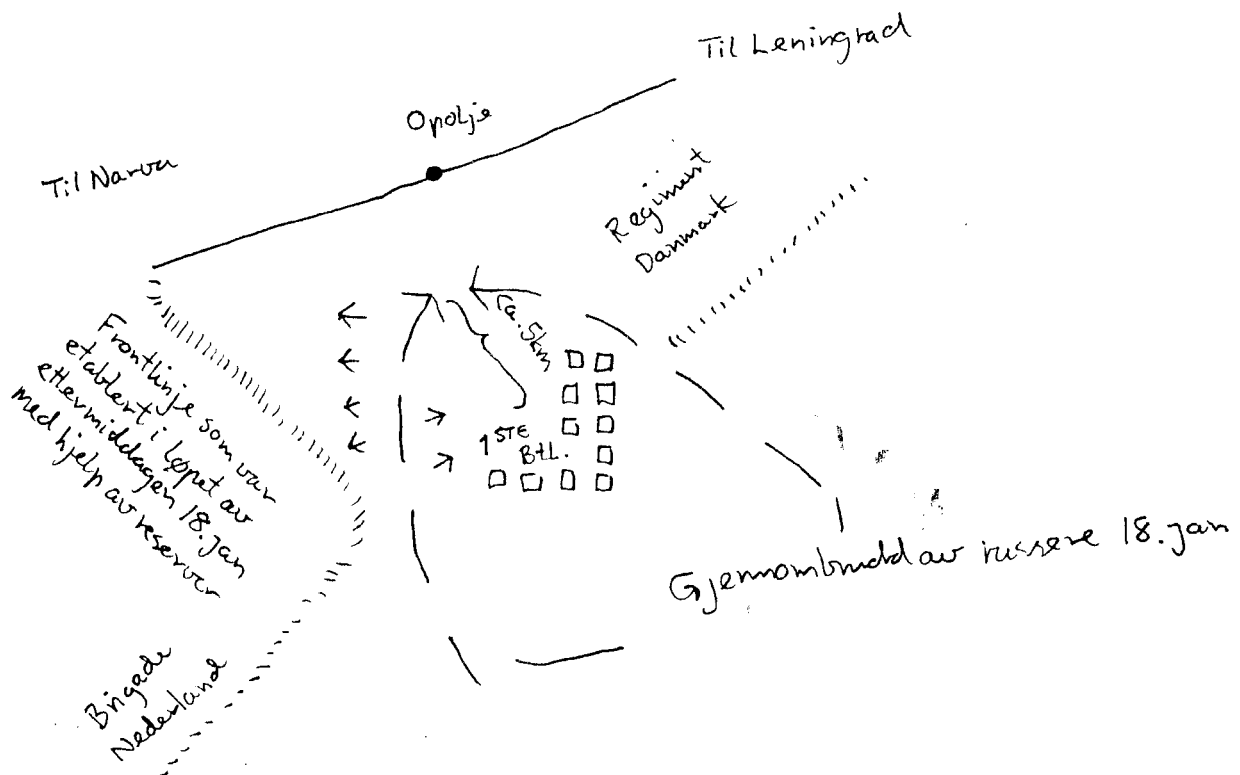
Det hadde lyktes oss etter 2-3 timer dramatisk nærkamp å slutte oss til kommandørens lille gruppe som var gått i stilling omkring 4-5 hus i sydkanten av landsbyen. Kommandøren selv bodde i en liten kjeller hvor han med hjelp av en // med sitt lille trådløse telegrafi og telefonapparat hadde oppnådd kontakt med regimentskommandoen, og fått klarlagt situasjonen vi befant oss i.

Hvilke instruksjoner han fikk vet jeg ikke, men om ettermiddagen kom en melder at til skumringen må vi være ferdig til gegenstorm. Melderer var Breien fra Vesterålen og jeg hadde en hyggelig prat med ham. Jeg fikk da vite at Gjert enda var i live som en av de 3 overlevende fra 1. kp. Jon Edvartsen var falt, likeså Tyvann.

(18) Begge var kvelden forut på en støttropp og ved tilbakekomsten til våre stillinger og var av en maskingeværpost tatt som russere og han hadde brendt løs på dem. Karstein Andreassen fra Svolvær visste Breien ikke noe om, men det viste seg at han var i live enda.

Nede i kjelleren hos bataljonskommandøren var mange sårede og det var nok bataljonskommandørens største sorg. Breien fortalte at der var ca. 80 stk. lettere og hardere såret, derav var ca. 20 som kunne gå uten hjelp. Stillingen vår omkring disse husene var antagelig ikke oppdaget av russerne enda, eller de gav seg kanskje en god dag i oss og anså oss for ufarlige. Vi var 25 mann, 2 underoffiserer og bataljonskommandøren tilbake. Vi var inne-sluttet og var minst 5 km bak de russiske linjene. Å få forsterkninger var umulig da det ville koste hundrevis av soldater for å befri oss 25+80 sårede. Nei, her var det om å gjøre å greie å slå oss gjennom selv med alle midler som stod til rådighet mente Breien.

Nåja, vi får se tenkte jeg og Breien gikk. Vi hadde gjort oss ferdige til å bryte opp i 6- $\frac{1}{2}$ 7 tiden om kvelden. Stillingen i denne landsbyen så da slik ut den 18. jan.

Kl. $\frac{1}{2}$ 7 kom Breien med ordre at vi skulle møte på en senere angitt plan, og kl. 7 var vi alle samlet. De hardt sårede var lagt på noen sleder og skulle medtages. Bataljonskommandøren hadde selv sin adjunktant på en slede og drog denne personlig med tillegg av funk geratet og noe ammunisjon. De lettere sårete måtte gå selv og dessuten være forberedt på å hjelpe til å dra andre. Likesom de måtte yte hva de kunne hvis vi skulle komme til kamp. Vi avanserte langsomt mot syd og hensikten var å oppnå forbindelse med brigade "Nederland"

Kl. 24 om natten til 19. jan fikk vi en gledelig overraskelse. Vi var da kommet inn i et skogholt og fant der lille Jens Gran fra Oslo, med sin beltebil. Gran var tidligere sjåfør for kommandøren.

Sin lille private vogn hadde han mistet, men han hadde for anledningen fått tak i en annen vogn som for anledningen var mere hensiktsmessig idet den gikk på belter. Nåja, det var ingen tid å spille så gjensynsgleden ble borte. De sårede ble lastet opp på bilen så langt det lot seg gjøre, og sledene ble tatt på slep med resten. Nå kunne vi gå frem bedre organisert og i en formasjon med kommandøren i spissen.

----- Her mangler et ark -to sider-. -----

husker navnet på var blitt forsvart til nesten siste mann. Vår bataljon hadde ca. 200 falne og like mange såret. Vi hadde ikke fått forpleining på 4 dager og var både fysisk og legemlig svekket.

Og enda var dette bare begynnelsen på tilbaketog som endte i Berlin.

5

20. jan. ble brigade "Nederland" angrepet på venstre side av sterke fiendtlige krefter som oppnådde gjennombrudd. Brigaden ble dratt tilbake noen km til nye stillinger, og om kvelden 20. jan var stillingene som de er skissert på foregående side. (mangler)

En provisorisk linje var etablert. Men da det på vår side ikke fantes artilleri ville den lett bli rent ned. Rgt. "Danmark" og skulle nå stoppe fiendens framrykking mot nord, nord for den sydlige rollbahn Narva - Leningrad. Stillingene var heller ikke i rgt. "Danmark" 's linjer utbygd. Mellom rgt. "Danmark" og brigade "Nederland" lå restene av btl. 2 og btl. 3 av "Norge" i like dårlig utbygde stillinger. Brigade "Nederland" skulle også stoppe fiendens framrykking mot vest etter rollbahnen mot Narva.

Den 22. jan. opptok russerne sitt angrep med nye friske styrker, og brudd på våre linjer var etter kort tids forløp oppnådd, både mot nord og vest. Våre tropper var om ettermiddagen på panisk flukt og ble fulgt hakk i hæl av russerne. Noen sluttete enheter var ikke å finne. På alle veier og plasser stod høyere offiserer med militærpolitiet og samlet opp soldatene etterhvert som de kom i vill flukt. Det lyktes også å få oppsatt så mange enheter under kommando av tilfeldige offiserer at vi om morgenen den 24. jan. var i stand til å gå til motangrep, //// //// infanteri med store utfall greide vi å demme opp for russernes framrykking mot nord.

Det var tidligere gitt ordre om å rømme stillingene nord for angrepsområdet og etter den nordlige rollbahn Narva - Leningrad foregikk tilbaketog i et virvar uten like. Sivilister som rømte fra sine hjem i minst skrevet 5 siffrerte tall forhindret tilbaketrekkingen i høyeste grad. Stillingene her ble holdt under de forbistrede nærkamper som påførte oss store tap av mennesker.

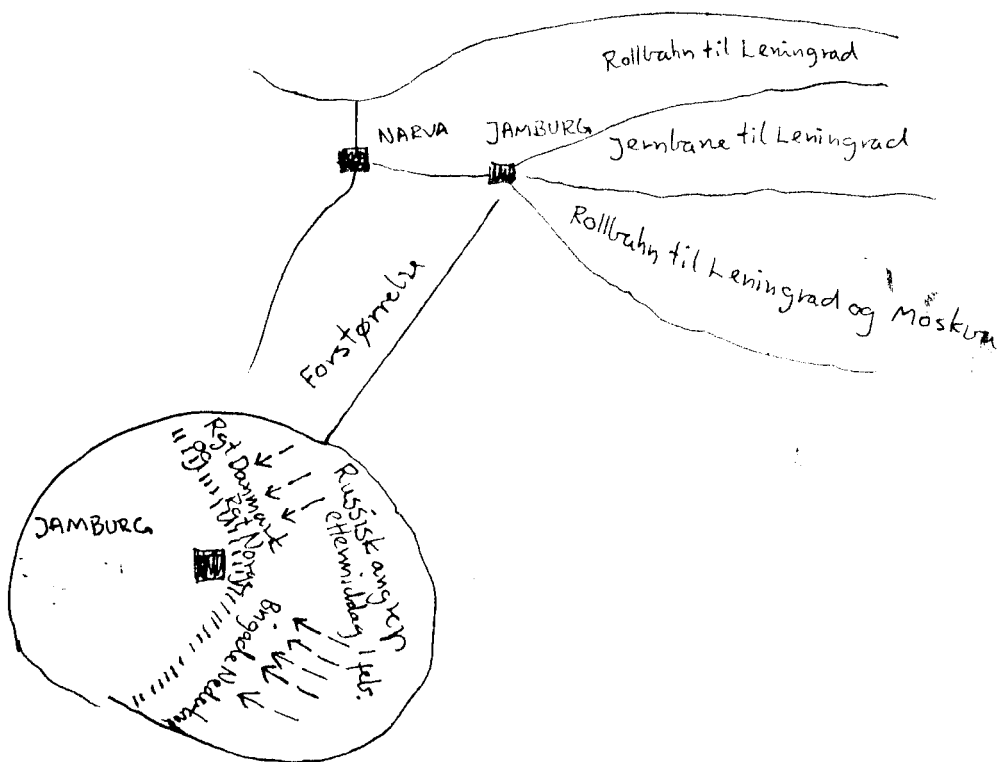
Under angrepet den 24. jan. falt Karstein Kristiansen. En russisk granat gikk i bakken noen få meter fra Karstein og en splint fra denne tok hans unge liv. Gjert hadde greid seg enda og den 25. jan. gikk jeg streif gjennom vår bataljons stilling. Jeg kom da til Gjerts maskingeværstilling og slo av en prat med ham om diverse ting. Da jeg skulle til å forlate ham fikk jeg fortalt at hvis jeg fikk anledning til å skrive hjem måtte jeg gjøre det. Han gav meg også i oppdrag å hilse sin hemmelige lille venninne med et kort noe jeg enda ikke har gjort. Men da det var det siste jeg hørte av ham skal jeg gjøre det ved anledning. Vedkommede er sannsynligvis imot oss nå, men det skal gjøres allikevel.

Ved middagstider 26. jan. kom ordre fra overkommandoen at hele området øst for Jamburg skulle evakueres til Jamburg. Ved 18 tiden

x) Andreassen ?

samme dag begynte en organisert tilbaketrekking av de gjenværende styrker i Uranienbaum, og 28. jan. var stillingene like øst for Jamburg besatt. Disse stillingene var i all hast utbygget av O.T. og kunne betegnes som god i enkelte avsnitt. Vår bataljon hadde hatt 6 utfall de siste dagene. Bataljonskommandøren levde enda og da restene av 1. btl. ble overført til 3. btl. sa han at når det gies en anledning til det atter hedre oss og gjøre oss til underførere i sin nyoppstilte enhet. Ved Jamburg ble det 29. og 30. jan. hjempet forbitret. 31. jan. falt Gjert etter at vi hadde tatt tilbake en viktig høyde. I sin ungdommelige iver hadde han gått ut av stillingen for å ordne noe foran sitt mg, og en russisk skarp-skytter gjorde det av med ham. Mine følelser da kan ikke uttrykkes i ord. Det føltes alt så tomt ut. Og plassen hos dine foreldre kan ikke utfylles mere. Du falt i forvisshet om at du gjorde det eneste riktige, og din bortgang i så ung alder er et lysende eksempel på offervilje og mannsmot. Så kan våre landsmenn kalle det for landsvik så mye de vil. Historien vil gjøre deg til den helt du er. Gjert ble begravet i sanitetsparken i Narva 1. feb. 44.

Stillingerne ved juletid 1. feb.

Stillingene ved Jamburg ble uholdbar 2. feb. da russernes press tiltok i styrke. Hovedtyngden av russernes angrep var på brigade "Nederlands" sydlige flanke. Her oppnådde russernes gjennombrudd om ettermiddage og det så en tid uhyggelig ut for oss. 2. og 3. btl. av Norge ble i all hast flyttet fra stillingene øst for Jamburg og gikk til motangrep på brohodets sydlige flanke. Denne gang med understøtte av panser. Ved 24 tiden samme dag var russerne slått tilbake. Men det hadde kostet oss store tap. Bl. annet (23) bataljonskommandøren for 3. btl. Sturmbannfører Lohm 411. 10. kp. var fullstendig opprevet og 9. kp hadde hatt 75 % utfall. 11. kp. var sånn nogenlunde inntakt men kompanisjefen var falt. 12. kp. var lengre bak med sine granatkastere og pakk. De hadde ydet en uvurderelig hjelp under angrepet. Utfallet her var ikke så stort av mennesker, men de hadde mistet noen under stillingsvekslingene.

Den 3. feb. gikk russerne til angrep syd for brohodet og ved hjelp av isen på elva kom de over med infanteri og etterpå med panser og kanoner. Stillingene her var ubesatte og det var således lett gjort. De fortsatte sin frammarsj mot vest og nådde ved middagstiden nesten helt fram til Wai vara, en liten jernbanestasjon ca. 15 km vest for byen Narva.

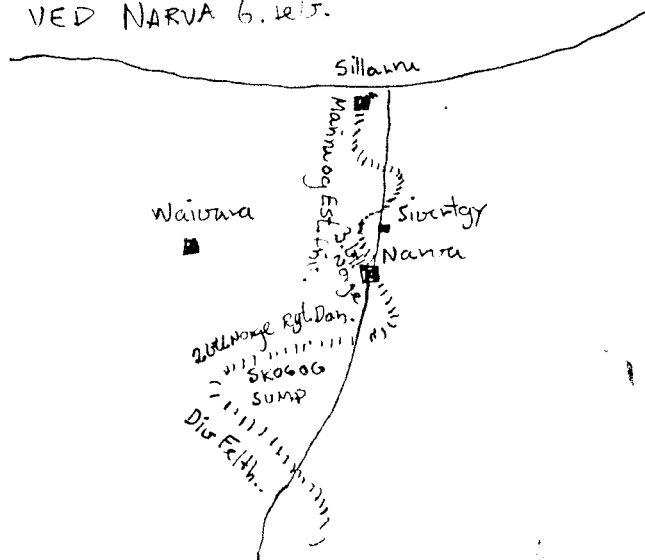
Stillingene ved NARVA ved middag 1. feb.

3. feb. angrep også russerne på brohodets nordlige flanke, og ved 16 tiden samme dag var de nådd ned til elva ved Sivertgy og Sillarne. Om natten til 5. feb. satte de over isen på elva og nådde og nådde fram til veien ved kysten fra Narva til Tuapse og Reval.

Det var her intet annet å gjøre enn å begynne tilbaketrekking fra Jamburg og den 4. feb. ble alle tyske tropper dratt tilbake i retning byen Narva. Byen Narva har ca. 15000 innbyggere og ligger i grenseområdet mellom Estland og Russland. Elven av samme navn renner tvers gjennom byen. Over elven går tre store broer, jernbanebro og to broer for gater. Om kvelden og natten til 4. feb. ble disse broene bombet sønder og sammen av russiske fly. Dette vanskeliggjorde tilbaketrekkingen av tungt materiell, og de største panser og kanoner måtte derfor bli tilbake. Brigade "Nederland" dannet et lite brohode omkring byen på Østsiden av elven, og her ble stillingen holdt mot alle russiske angrep. Alle andre tyske enheter ble tatt over elva på isen og natten til 5. feb. og hele dagen den 6. ble det gjort klart til motangrep. Det var også kommet forsterkninger av marinea///// som var skrapet sammen i all hast langs østersjøkysten fra Riga til Reval. Og i tillegg til dette var det kommet en helt ny divisjon med friske krefter. Denne divisjonen het Felth////////* og bestod av tyskere, rumenere og ungarere og var stilt under kommando av generaløytnant Goelenhall.

STILLINGEN VED NARVA 6. feb.

Om morgenen 6. feb. angrep russerne fra WAIVARA i nordlig retning og hensikten med dette var å få forbindelse med de russiske styrkene ved Sillarne. De greide også å trengte fram noen km men terrenget voldt besværigheter for framkomst med tungt artilleri og panser. Ved 14 tiden var angrepet stoppet og det tapte terreng gjenvunnet.

Hadde dette angrepet lyktes dem ville alle tyske styrker vært innesluttet og kanskje tilintetgjort. Forsyningslinjene var dårlige, og noen lagre av betydning fantes ikke. All tilførsel måtte skje om natten da begge veiene fra vest og inn til byen lå under artilleribeskytning, og på grunn av trafikken oppkjørt og tildels ubrukelig for lastevogner. Hestekjørere var her tatt i bruk og forsyningsavdelingene gjorde godt arbeide for å bringe fram det nødvendige.

* Feldherrenhalke

Tidlig om morgenen 7. feb. begynte det å dure i luften over oss og av gammel vane tok vi spadene fatt og begynte å gjøre våre dekningshuller større. Men denne gang var det våre egne fly som kom og begynte å bombe løs på de russiske stillingene i styrtbombing. Det var flott å se de store fuglene i formasjoner komme seilende opptil 40 stk. samlet for å gå på med å legge sine råtne egg i russernes stillinger, for etterpå i lav høyde å gli bort for å samle seg til nytt angrep.

Ved middagstid kom ordre om angrep og nå begynte et av østfrontens største og blodigste slag, som skulle vedvare til midt i mars måned 1944.

Jeg var nå forflyttet til 11. kp. 3. btl. og hadde fått til kompanisjef en oberløytnant Lubke. 11. kp. var skilt fra den øvrige del av bataljonen og tildelt en kampgruppe som stod under kommando av SS-hauptsturmfører Fønig. Det var kommet endel forsprenkte soldater fra andre enheter som luftvåpenet og marinen og wehrmacht. Dette dannet kampgruppe Fønig som var innsatt ved Sivertgy. Her gikk vi til angrep 11. feb. ilag med noen andre enheter fra marineartilleri og 4. kp. av "Danmark". Vi hadde ingen understøtte av panser og fly, og det gikk tregt med frammarsjen. En dag kunne vi nå 2-3 km, for atter å bli slått tilbake med store tap. Her falt det mange nordmenn, og for hvert utfall betydde det bare mere anstrengelser for de gjenværende. Et gode var det at her fikk vi regelmessig hver aften forpleining, og de sårete og falne ble etterhvert brakt bort til lasarett eller begravet. Kampgruppen som til å begynne med var ca. 250 mann stor var om kvelden 20. feb. skrumpet inn til ca. 80.

Men da var vi rukket fram ca. 4 km, og stodda ved selve landsbyen Sivertgy med sin gamle kirke fra 1500 tallet og den uerstattelige pyramiden som er bygd til minne om Karl den 12. da han jaget russerne over Narva flod ved 1700 tallet. På denne plass ved kirken er det også begravd noen av svenskekongens tapre gossar. Og det vil vel kanskje også engang i framtiden bli bygd nye Wenkreisen eller minnestøtter over falne storheter. Det russiske brohodet var forminsket til en ca. 500 m dyp kile inn på vestsiden av Narva flod, og lengden var vel ca. På våre linjer omkring dette brohodet hadde russerne innskutt sine kanoner og granatkastere og deres virkning var fryktelig. Her ble det sendt ut ut spe- og stormtropper fra begge parter og det utartet seg til blodige nærkamper som laget ytterligere hull i våre stillinger som fra før var så tynt besatt.

Natten til 24. jan. var således russerne i våre skyttergraver og gjorde det av med 12 av guttene som stod vakt. Det er meget sannsynlig at guttene hadde sovnet på vekten, da det var ingen av oss som hadde hatt en times skikkelig hvile siden angrepet begynte den 11. Våre sanser var nå så svekket at ingen orket å røre en arm, og dertil så kaldt at alt var frosset stivt på kroppen. Alle var skittne og uflidde og ingen hadde fått rent undertøy og de gamle skjortene og puloverne var så fulle av lus at det vrimlet som i en maurtue i disse. Jeg hadde gått uten strømper i 14 dager med bare lærstøvle på bena. Følgene var at jeg var følelsesløs i bena pga. kulden. Og her stod vi dag og natt uten avløsning, og ingen mulighet for å få det de nærmeste to uker. Hver natt var det spe-tropp virksamhet og om dagen kunne det regne med granater over oss i timesvis. Det var heller ingen bunkere til å søke dekning i og forholdene var kort sagt utenkelige for alle som ikke har opplevd det selv. Her var det min gode kamerat Forsli fra Gjøvik falt den 25. eller 26. feb. Den 26. var kampgruppen skrumpet inn til 56 mann. Og den samme kvelden kom 10 russiske fly og ytterligere drepte 9 mann.

I vår granatkastestilling ramlet en russisk granat ned og tok

begge øynene til gruppeførereren og ytterligere drepte en mann. Og til slutt ble en russisk stø/tropp igjen sluppet ned i graven til 4. kp. "Danmark" og tok kompanisjefen med 8 mann til fange den 28.

Slik gikk det til vi 4. mars fikk 50 mann til forsterkning og natten til 6. mars gikk vi til stormangrep på de russiske stillingene. Samme natten ble det gjort 3 stormangrep uten resultat. Og siste angrepet som gjennomført med resultat skal jeg beskrive i all sin gru.

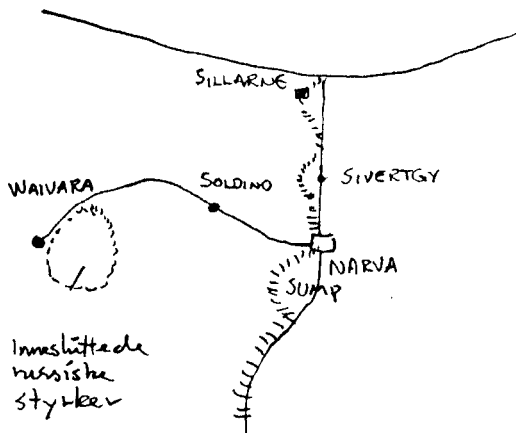
I området mellom Waivara og Narva foregikk det på samme tid de forbistrede nærkamper som kostet oss de største tap av mennesker og materiell. Her var også fienden drevet litt tilbake og den 15. feb. var det oppnådd brudd av reg. "Danmark" på de fiendtlige stillinger i nordområdet på midten av den fiendtlige kile og ved middagstid den 15. var den russiske kile avskåret og delt i to.

Motangrepet ble ført videre med energisk forsvar av russerne som ikke greide å stå imot presset. Vår løsningen kom oss også til hjelp. Over elva var isen nå begynt å gå i oppløsning eller var blitt knust av våre fly. Dette gjorde at fienden ikke kunne få de nødvendige forsyninger. Deres pansermateriell var forringet og uten drivstoff.

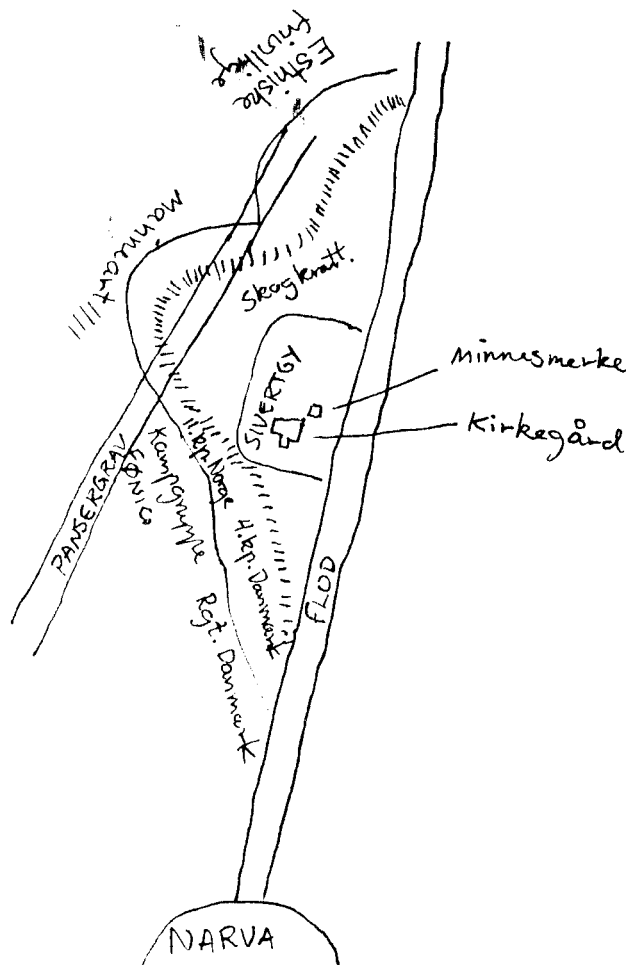
Bare et eksempel på kampens forbitrelse kan nevnes at et gjennombruddsforsøk som ble gjort den 17. kostet dem noenogtjue panser. På denne tid hadde vi fått et nytt nærkampvåpen til forsvar mot panser. Det var den senere så berømte "panserfaust".

Den russiske kessel ved Waivara ble stående og angrepet gikk videre mot øst. Og omkring 1. mars begynte kampene å avta her. Russerne var da trengt sammen til et sumpområde sydvest for byen, som på den tiden var umulig å trenge gjennom på grunn av vår løsning.

STILLINGEN VED NARVA FØRST
1 MARS 1944

STILLINGENE VED SIVERTGY 6. MARS

Den 6. mars hadde vi som før nevnt fått 50 mann til forsterkning av kampgruppe Fønig. Meningen var å gå til angrep på det russiske brohodets sydlige flanke og trenge nordover. Samtidig ville den estniske frivillige enheten i nord angripe sydover, mens marinestyrkene skulle angripe frontalt. Det var også oppkjørt en del artilleri fra vår side som skulle understøtte infanteriet. Et batteri var gått i stilling ved Pilkiarne ca. 1½ km vest for Sivertgy. Og dessuten var batteriene ved byen innskutt på de russiske stillingene. Om kvelden ved 18-19 tiden var vi klare og artilleriet åpnet en konsentrert ild som varte en times tid.

Etterpå kom ordre om stormangrep og vi styrtet fram i retning av kirkegården. Denne var omgitt av et 1 m høyt steingjerde som oppå var belagt med russisk piggtåd og miner. Vi ble møtt med en morderisk ild fra fiendtlige mg og artilleri som skjøt sperreild, og stormen opphørte da de første var nådd fram til kirkegården. Og ca. 2 timer senere var vi tilbake i våre utgangsstillinger. Det samme stormangrep gjentok seg igjen, menheller ikke denne gang lykkes det. Det stoppet opp ved gjerdet hvor det 3. og siste gang var hopet seg opp med mannslik. På to timer flere lik på utsiden gjerdet enn det hadde samlet seg på innsiden på flere hundre år.

Sårede ropte på hjelp og sanitetspersonellet fløy omkring for å hente inn de som ikke greide å gå selv. Det suste så i luften med granater at det kan ikke beskrives med ord. En må ha opplevd det selv for å forestille seg dette helvete. Ved midnattstiden var det inntrått en pause som ble benyttet til å forberede en ny storm. Jeg komda i forbindelse med ///// Reidar ///// fra Harstad. Vi snakket litt sammen og jeg fikk vite at kompanisjefen var hardt såret og at kompaniet var overtatt av en feldvebel. Dessuten hadde vi hatt 4 utfall og endel var såret. Enda mens vi satt i graven og snakket begynte vårt artilleri å skyte igjen. Denne gang var det kirkegården som skulle bearbeides. Det var også kommet fram to lette panser som skjøt direkte.

Det kom ordre til stormangrep og denne gang gikk det bedre da vi hadde panser til å dekke oss. Jeg var gruppefører og hadde i min gruppe 8 mann som var bevæpnet med 1 mg, og resten hadde mp. Jeg var kommet over gjerdet og inn i kirkegården og hadde kommet i dekning i et støpt gravkammer for å vente på de andre.

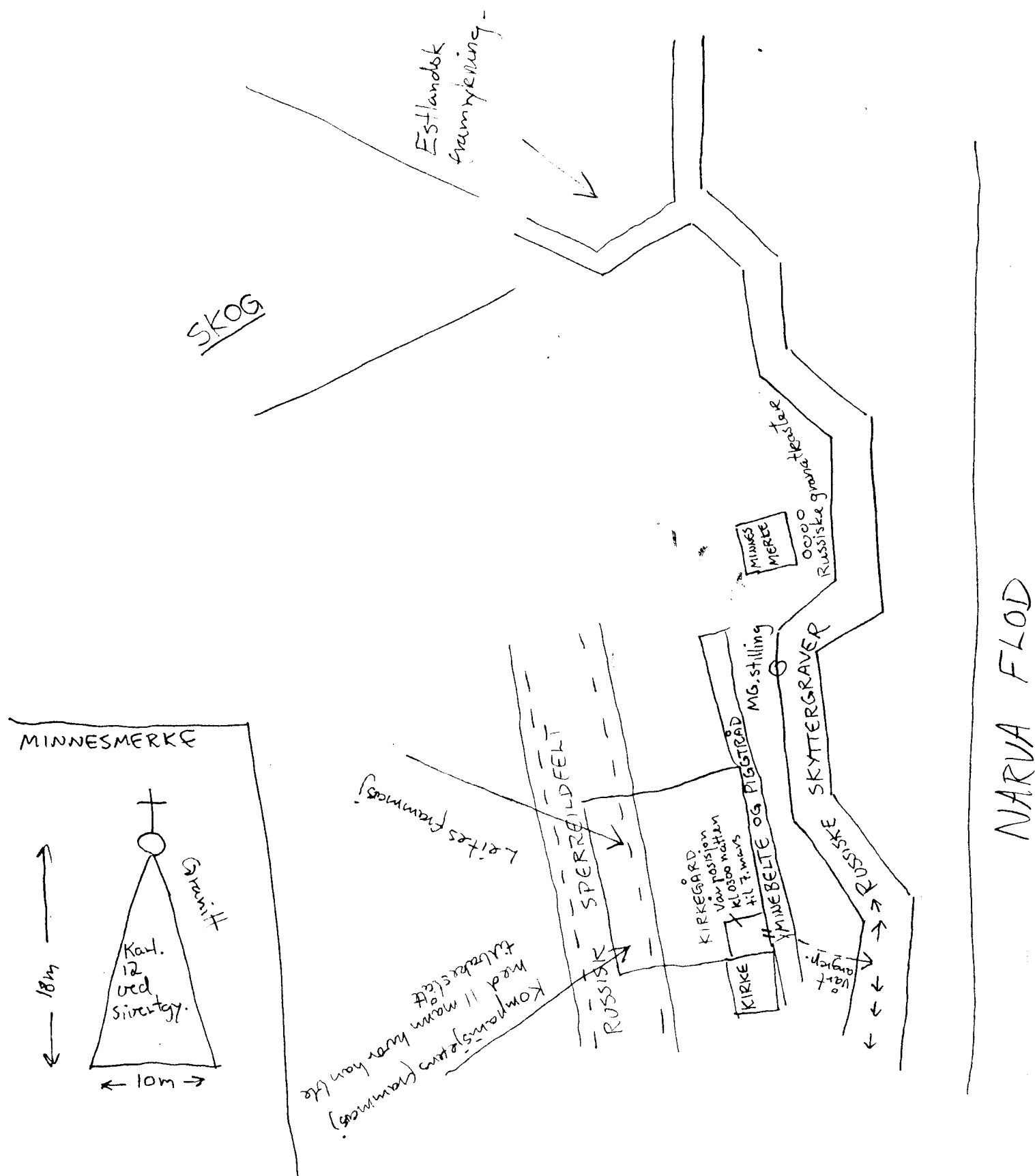
1. skytteren med maskingeværet kom like etter men ble hengende i piggråden dødeli såret. De andre kom ikke da russerne satte inn med en morderisk sperreild direkte i kirkegården. Leite(?) (mannen fra Harstad) var kommet over med 6 mann og jeg så Leite fortsatte framover med disse karene tross russernes ild. Jeg fortsatte til høyre for Leite og greide å komme på høyde med ham.

Gjennom kirkegården mellom gravene gikk det og kommet vel gjennom det russiske sperrefeltet var det ca. 40 m igjen til de russiske skyttergravene. Men her støtte vi atter på de russiske mine- og piggrådsperringer. Jeg måtte stoppe en tid for orientering, og etter 10 minutters forløp krøp vi fram med Leite i spissen som brukte sin trådsaks flittig. Det så ikke ut til at vi var oppdaget enda og vi tok oss den tid vi behøvde for å gjøre våre våpne klare.

Jeg hadde tatt maskingeværet og hengt det over aksla slik at jeg kunne skyte fra siden i spranget. En kiste ammunisjon hadde jeg hengende i skulderremmene med ca. 300 skudd. Dette utgjorde en vekt av ca. 22 kg. Vi så heller ikke noe til russerne men vi hørte knitringen fra mg er nord for oss og var klar over at det var de lettiske frivillige som var på frammasj. Men de russiske kanoner, stalinorgler og granatkastere spydde sine granater ut og innslagene

ca. 100 m bak oss eller i våre utgangsstillinger. Leite snakket da om at hvis vårt eget artilleri begynte ville vi bli tilintetgjort av våre egne. Tilbake var det ikke mulig å komme og vi ble da enige om at vi skulle gjøre en ny storm med det vi hadde. Vi var blit enige om at når vi nådde de russiske løpegravene skulle jeg rulle den opp til høyre med tre mann. Leite med de andre skulle gå til v venstre.

Stillingen var da sånn nogenlunde som skissert.

På siden mot russerne var en port som skissen viser. Denne var sperret av en fiendtlig mg post og kunne ikke benyttes. Vi gikk over gjerdet mellom porten og kieken og fortsatte i springmarsj og med kraftige hurrarop mot de russiske løpegravene sammtidig som vi skjød alt vi var istand til. Her inne falt to av gruppen. Leite var den første som nådde graven og hoppet ned i den. Etterpå kom jeg og tilslutt de andre 4. Vi fordelte oss hurtig, og nå begynte det mest spennende og blodigste ///// jeg har opplevd. Som før nevnt hadde jeg mg og ca. 300 skudd. Herav var omlag 100 brukt under fram-spranget. Jeg måtte derfor spare på kruttet.

Vi hadde sannsynligvis skapt panikk i de russiske stillingene. Russerne løp unna som besatt og styrtet i retning av elven med rop og skrik. Det gikk langsomt med meg gjennom graven. Jeg fikk has på den russiske mg posten og det så ut for meg som det ikke fantes noen igjen. Men da jeg var kommet forbi mg posten merke annet. På hjørnet ved minnesmerket ble jeg skutt på bakfra av en som lå i et hull i kanten av skyttergraven. Jeg dreiet meg rundt og gav ham en salve med mg et, og det hørtes ikke mere fra ham. Slik fortsatte jeg videre framover, og ved de fiendtlige granatkasterstillingene måtte jeg gjøre holdt og ta ytterligere 5-6 stykker. Så var gravene fri et stykke og jeg fortsatte 50-60 meter videre og så en hel del russere komme springende og hoppet over graven og fortsatte i springmarsj mot elven. Disse måtte jeg bare la fortsette uhindret av mangel på ammunisjon. Jeg gikk i dekning til de var forsvunnet, og fortsatte da i langsomt tempo gjennom gravene og oppnådde tilslutt forbindelse med estlenderne. De første jeg fikk forbindelse med var en estlandsk sivilist som jeg var nokså skeptisk til. Men da det komeen annen til i uniform var jeg klar over at jeg hadde nådd mitt mål og signal ble gitt til de øvrige avdelingene at forbindelse med hverandre var oppnådd. Litt etter skjød Leite at han hadde fått forbindelse med danskene til høyre og de russiske løpegravene skulle nå være fri, hvilket også viste seg å være tilfelle. Mine to kompiser som jeg hadde med til å begynne med var blitt liggende igjen. Den ene manglet ansiktet da vi senere fant ham, og den andre så vi overhodet ikke noe til. Klokken var nå blitt halv seks om morgenen og ca. halv syv kom ~~kom~~ kampgruppeløper Fønig med en ubersturmfører som sa han var den nye sjef for 11. kp. Det var den tredje kompanisjefen på en natt.

Det var nu det, men hvor var 11. kp. ?, og i det hele tatt kampgruppen ? Fønig spurte meg om jeg var alene, hvilket jeg kunne bekrefte. Men jeg fortalte at Leite var oppe ved danskene.

Så følger noen setninger på tysk hvor Fønig at han har 4 mann igjen i kampgruppen. "Mein gott, gestern abed habt ich ungefer 80 mannen und jetz ich habe 4. Wie ist das möglich. Nåja tenkte jeg, hvordan det er mulig forstår jeg godt. Etter 3 slike stormangrep har jeg sett hvor guttene ble av.

Mit 4 mannen kann ich nicht diesen stilling be//, sa den nye kompanisjefen for 11 kp. Så følger en tysk setning av Fønig. Vielleicht hat den divisjonskommando mannann als reserve, sa den nye kompanisjefen og forsvant. Tre minutter senere var han gått på en fiendtlig mine og hadde mistet høyre benet. Litt senere hørte jeg kanonskudd fra den andre siden av elvebredden hvor russerne holdt til. Aufpassen, ropte jeg til Fønig og dukket meg ned i dekning. Da jeg kikket opp igjen noen minutter senere så jeg Fønig løpe med sin nye kompanisjef for 11 kp. på ryggen i retning av sin kommandoplass. Så ble jeg stående å gape noen timer og ved 10 tiden kom 20 mann fra vårt artilleri og besatte stillingene som vi samme natt hadde erobret.

Jeg tok min mg på aksla og ruslet i vei den samme retningen jeg var kommet om morgenen. Det var nå helt stille på begge sidene. Da jeg kom til minnesmerket om svenskekongen måtte jeg stoppe, og hva jeg da tenkte passer ikke inn her. Ved foten av pyramiden stod 5 russiske granatkastere og innimellom disse lå noen russere i forvridde stillinger. Jeg greide ikke å se mitt verk fra natten som var gått, og fortsatte opp av graven og gikk i retning mot kirkegården. Senere viste det seg at jeg hadde gått tvers gjennom det russiske minebeltet.

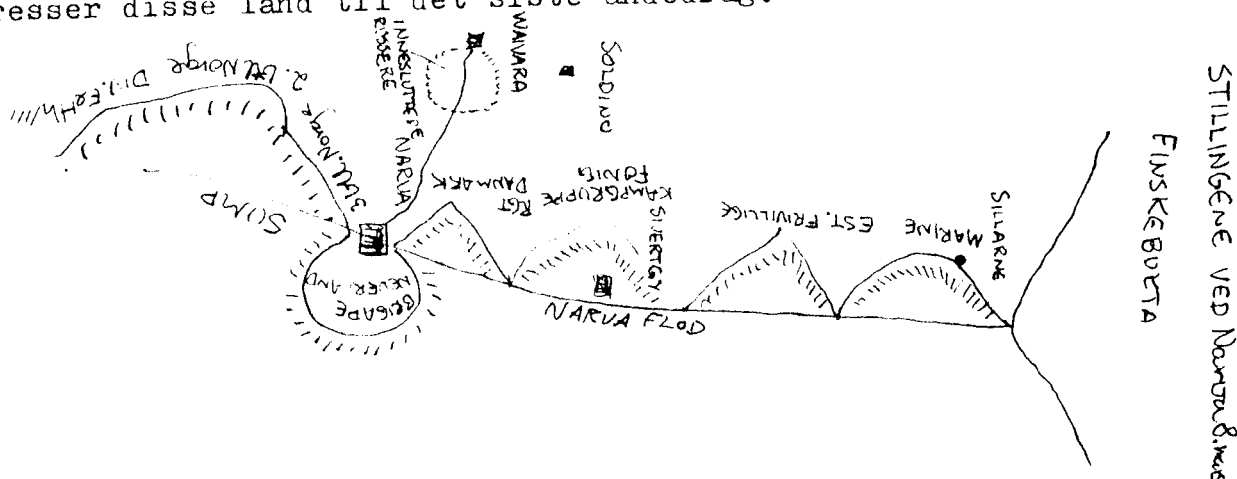
Jeg kom inn i kirkegården, og det syn jeg møtte der var fryktelig. I det russiske sperrefeltet lå mine kamerater i allè tenkelige stillinger. Noen manglet hode og ben, på andre var halve kroppen revet av og hele innvollene lå utenfor. På en plass lå min tidligere gruppefører med nesen vendt mot jorden og en splint hadde revet opp hele bakpartiet. Videre lå lemmene til forskjellige andre spredt rundt omkring. Utenfor kirkegården på sydsiden lå meste parten av kampgruppe Fønig, og jeg tenkte at hvis kampgruppefører hadde gått denne vei ville spørsmålet om hvor hans soldater var blitt av vært besvart av seg selv uten ord. Jeg greide ikke å se lenge på dette, reaksjonen kom nå, og jeg ville bare sove. Sove og glemme alt, alle redslene som var gjennomgått denne natten. Jeg gikk bakover til pansergraven og fant meg et hull i moder jord og lot krig være krig og drog langt inn i drømmelandet hvor alt er hvitt og pent.

Jeg våknet ikke før langt utpå kvelden den 7. mars og jeg gikk til sjefens kommandohull og fikk høre at av kampgruppens 80 mann var det bare Fønig, Leite og 12 mann tilbake.

Det var Sivertgy 7. mars 1944, ca 200 år etter at svenskekongen hadde jaget russerne over elven og fått et minnesmerke i form av en 18 m høy pyramide med sitt eget ansikt innhugget i stein.

De estniske frivillige soldatene og sivilistene hadde selv vært med. Já, noen kvinner hadde båret mat fram til oss i de fremste linjene de siste 14 dagene. Ved opprenskningene dagene etter fantes 3 kvinner som var falt i sitt hjelpearbeide med å bringe forsyninger til de tyske og estniske soldatene, og i arbeidet med å yte de sårede hjelp. De var kledd i røde kors drakter og kledelige samaritansdrakter (?). Desverre ble ikke lønnen for deres offervilje som den burde ha vært. Baltikum er i dag besatt av russerne, tross befolkningens kamp mot det russiske overfallet i 1940. Senere mot tyskernes invasjon og besettelse i 1941 som varte til høsten 1944, da russerne atter besatte randstatene. Og jeg vet at er ikke forholdene bedre nå, da er det en fryktelig tilstand for det lille frihetselskende folk.

Danskene, som bare i ordet har drevet krig med tyskerne, de har fått sin frihet igjen, mens befolkningen i Estland, Lettland og Litauen som har vært i kamp for frihet og selvstendighet siden krigen begynte er helt underlagt et et altoppslukende regime som vel utpresser disse land til det siste åndedrag.

9. mars angrep russerne på brigade "Nederland,s" stillinger på østsiden av elva og byen Narva. Her oppnådde de gjennombrudd ved 15 tiden på ettermiddagen og trengte helt inn til byen med noen og tjue panser. Samtidig pågikk et fryktelig bombardement av byen fra luften. Om morgenen samme dag ble kampgruppe Fønig avløst ved Sivertgy og i all hast kjørt til Soldino hvor vi fikk omkring 100 mann til forsterkning. Her ble vi oppstilt igjen, og om ettermiddagen den 9. ved 16 tiden ble vi oppstilt og på lastebiler ble vi kjørt inn til Narva. Vi gikk over elva på isen og kom ved 21 tiden fram til de provisoriske linjene. 11. kp hadde da fått en ny sjef for 4. gang siden 6. mars. Denne gang var det en obersturmfører Diedrichs. Den natten fikk vi være i ro og om morgenen angrep vi på brigade Nederlands mot nord og hensikten var å ta tilbake det terrenget som var tapt dagen forut. Kl. 11 om formiddagen var vi ved målet, men russerne gjorde motangrep og ved 15 tiden var vi atter i våre utgangsstillinger. Tapene var ikke store, men smertelige. (25)

Kompanisjefen manglet selvfølgelig, og med ham hele kompanitruppen. Nåja, det får gå som det kan sa Hei// Rei/// da han ble kompanisjef. Han var for anledningen noe full. Så følger en setning på tysk. Men jeg tror neppe han var blitt edru før en hollender kom og fortalte at han var vår nye sjef. Denne karen bemerket at han ville lære oss hva krig var. Det var imidlertid stillnet av her og vårt nærvær var overflødig. Men den 12. mars gjenopptok russerne sitt angrep. Dette ble imidlertid slått tilbake og den 13. om kvelden ble vi sendt tilbake den samme vei vi var kommet. Kampgruppe Fønig ble oppløst og i Soldino holdt vi en liten avskjedsfest. 11. kp. bestod da av 6 mann og 3 usdra (?). Disse var Reidar, Rei///, Lub// og Ebert. De menige var lille Lund fra Steinkjær, meg, brødrene Gorchel, Hartmann og to andre. I Soldino var vi 4 dager. Og her fikk vi 20 mann til forsterkning som vi den 20. mars ble sendt i stilling i 3. bataljons avsnitt syd for Narva.

Ved Sivertgy hadde jeg om natten til den 4. mars fått en liten granatsplint i høyre side av brystet. Dette var ganske ubetydelig, men blødde nokså sterkt. Jeg begynte straks å fantasere om både lasarettopphold og sykepermisjon. Men da jeg kom til doktoren viste det seg at han bare plasserte en plasterlapp på hullet og så sa han at jeg skulle fram igjen. Nåja, jeg kom fram i stillingene igjen, men noen timer senere var jeg påny hos doktoren. Denne gangen med en splint på venstre side av halsen, og jeg var nå sikker på at denne gangen ble det lasarettopphold. Desverre var ikke doktoren av samme mening og med enda en lapp plaster måtte jeg fram igjen.

Mens vi lå i stillingene hos brigade "Nederland" hadde jeg falt for fristelsen til å lindre min tørst i et hull hvor det stod litt vann. Dette var strengt forbudt pga. smittefaren. Følgene uteble ikke og den 22. mars måtte jeg for tredje gang til legen. Og denne gang var det alvorlige ting. Jeg hadde gulsott og nå ble det lasarettopphold. På feltlasarettet var det ikke plass og jeg måtte bli på regimentssykestuen. Denne sykestuen var på rgt. kommandoplass i sanitetsparken i Narva, og da denne plass nettopp var opprettet der var det således ikke brakt orden på tingene enda. Til dette måtte jeg være med og jeg ryddet om dagen et rom. Bl. a. bar jeg ut noen og åtti bøtter sand og sten som var ramlet ned av vegger og

tak under bombardementet av byen. Da jeg hadde fått dette rom sånn nogenlunde rent var jeg borte i noen ruiner og fant meg en seng og madrass som jeg tok med inn å lå på. Jeg hadde da om kvelden 39 grader feber og var så gul i fjeset og øyne at en vilket som helst mann ville tatt meg for kineser.

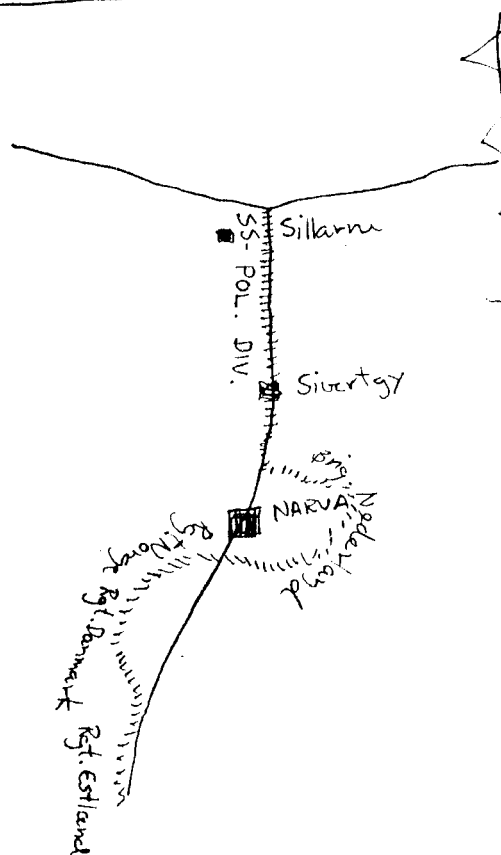
Neste dag kom en russer som var oppasser for regimentslegen, Hauptsturmfører Spitze, og kommanderte meg opp for å hente vann. Jeg fortalte vel russeren hvor han skulle reise hen, hvilket jeg aldri skulle gjort. Jeg så bare hvordan han i sitt russiske raseri skiftet farge fra hvit til rød og omvendt for så å forsvinne ut kort tid for å hente en hauptstandfører som om mulig var enda mere arg enn russeren. Resultatet var at jeg måtte stå opp og hente vann og denne jobb fikk jeg beholde så lenge jeg var der. Men jeg fikk god kost og så meget jeg greide å spise. Og etter tre ukers forløp ba jeg om å få forlate stuen og dra til kompanikjøkkenet (?) hvor jeg var i 8 dager og hadde det riktig fint. Det var nå begynt å bli vår. Blomstene kom for en dag og fuglene kom i flokker.

I midten av mai meldte jeg meg atter for kompanisjefen som også var ny for oss. Han hette Obersturmfører Sandborg og var tidligere borgermester i Wra////. 11.kp. hadde så fått mange nye menn og var ca. 70 mann sterkt. Her var det også jeg ble kjent med Matias, en rumener som jeg senere skulle dele mye godt og vondt med.

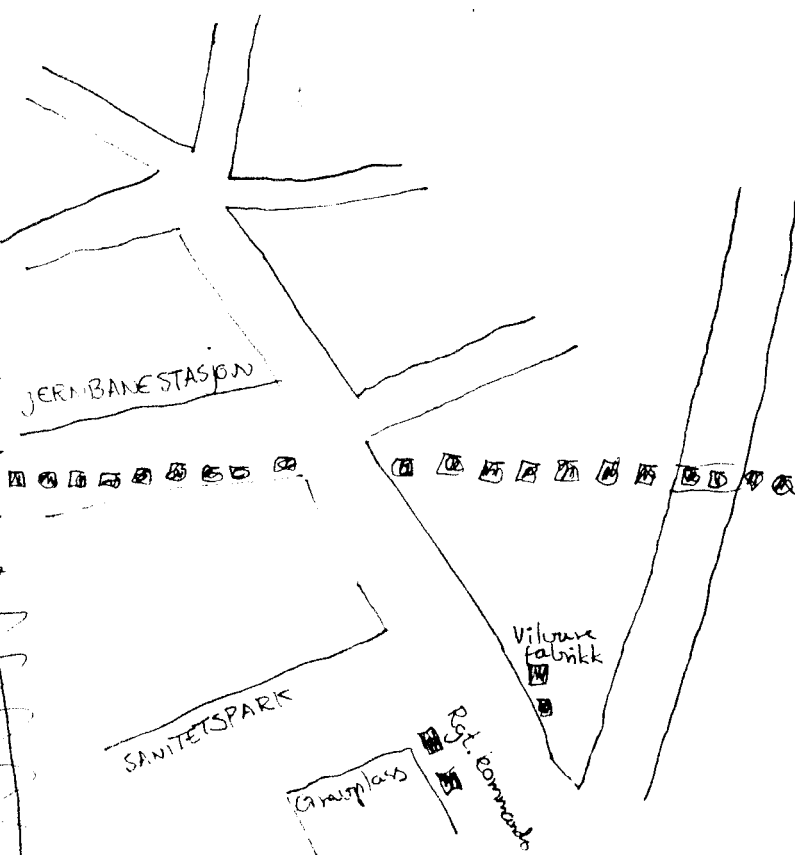
Hele rgt. "Norge" var da samlet og var innsatt omkring det russiske brohodet sydvest for Narva. Som tidligere nevnt var det her bare sumper og skog og på denne tid var det ikke ventet noe angrep av russerne. Den fiendtlige kile ved Waivara ble etterhvert tilintetgjort. Og stillingene ved Narva var utbygget. Det russiske brohodet ved Sillarne ble også eliminert av en ny SS divisjon og nå omkring 20. mai så stillingene slik ut.

I sanitetsparken i Narva var vår divisjons heltekirkegård, og her fant jeg gravene til Gjert, Karstein og Forsli. De lå der mellom 300 andre falne kamerater. Et lite trekors med innbrendte navn viste deres siste hvilested og jeg har tegnet denne gravplass som jeg husker den.

NARVA OMKRING 20.mai 1944

NARVA MED GRAVPLASS

Den 24. mai fikk jeg ordre om å møte hos Sandborg og jeg ruslet straks i vei. Dette var min fødselsdag og jeg regnet med at det var en liter brennevin jeg skulle få som fødselsdagspresang. Jeg var også forberedt på en god rus ilag med kompanisjefen. Jeg kom altså til kompanisjefen og gikk inn, hilste og meldte av. Sturmann (?) Angelsen melder seg til stede som befalt.

Nå, Angelsen, jeg har hørt du har fødselsdag i dag, sa Sandborg. Javohl, Obersturmfører. Og du er helt edru.

Ja, jeg har ingenting å drikke, men jeg tørster som en brannmann, Obersturmfører, sa jeg.

Det forstår jeg godt, sa sjefen. Her har du til å begynne med, sa han, og gav meg en flaske.

Hvor lenge har du hvert soldat nå, Angelsen, spurte sjefen.

14 mnd., svarte jeg. Har du hatt permisjon? Nei var mitt svar.

Godt, sa han. I kveld reiser du, sa sjefen.

Nå gikk det rundt for meg. Spøker ikke obersturmfører, sa jeg.

Nei, det er ingen spøk, svarte han. Din permisjonsseddel ligger der. Og en ting til, du var med ved Sivertgy?, spurte han.

Javohl, na gut, ich habe noch //// fur ihnen, sa han og ble lystig i stemmen. Jeg må nok ha sett dum ut for plutselig ble han morsk. Så følger en setning på tysk.

Og jeg skal si at jeg inntok rettstilling på null komma niks.

Så følger en lang setning på tysk fra Sandborg, ---- og festet sløyfen i knappehullet på jakken min. Så følger en lang setning på tysk fra Sandborg.

Nåja, dette var nå drøyt sagt, tenkte jeg. Men det sa jeg selvfølgelig ikke. Vi tok oss nok en dram og jeg gikk tilbake og begynte å pakke mine saker. Senere gikk jeg rundt i stillingen og tok avskjed med mine kamerater.

Solen skinte og fuglene sang i tretoppene. Vi drakk snaps så lenge det varte. Livet var herlig. I kveld skulle jeg reise hjem til Norge og pikene (?) der. Hjem til mor og far, og på denne deilige årstid. Jeg hadde grunn til å se lyst på månedene som kom.

Om kvelden reiste jeg med forpleiningsvoghen til Soldino og gikk til fots gjennom det tidligere kampområdet til Waivara. Derfra gikk det med jernbane over Tuapse til Riga. Videre om Tauroggen hvor vi ble avlusert og fikk bade for første gang på et år. Videre over Danzig, Königsberg, Berlin, Flensburg og inn i Danmark til Fredrikshavn. Med båt til Oslo hvor vi ankom 2. pinsedag den 29. mai. I Oslo var jeg til den 2. juni og reiste om morgenen til Trondhjem med toget, og videre med D/S Finnmarken til Stamsund hvor jeg gikk iland kl. 2230 den 4. juni. Her stod far, Gunhild og Åshild og ventet og de siste kilometrene kjørte jeg med bil.

Neste morgen kl. 0500 begynte Vestmaktene landgangen i Normandie.

Marsjall Sjukov hadde nå ved Narva greid å gjennomføre sin plan og hadde oppnådd å drive tyskerne ut av Russland ved Leningrad. Av de tyske styrkene her var omkring halvparten opprevet og delvis tilintetgjort. Men Narva elven dannet en naturlig befestning som ble utbygget etter alle kunstens regler. Den russiske overkommando måtte derfor se seg om etter nye operasjonsfelter som var svakere befestet. Her ble området ved Torpat valgt.

Og i juni observerte våre rekognoseringsfly en stadig stigende

21

oppsamling av fiender. I begynnelsen av juni 44 satte russerne igang en voldsom offensiv på dette avsnitt og hensikten var åpenbar. De ville nå fram til Torpat som er et viktig veiknutepunkt, og herfra langs veien støte fram i nord og vest mot Reval og Pernau. Lykkes dette ville frontlinjen langs Narva være omgått og falle av seg selv.

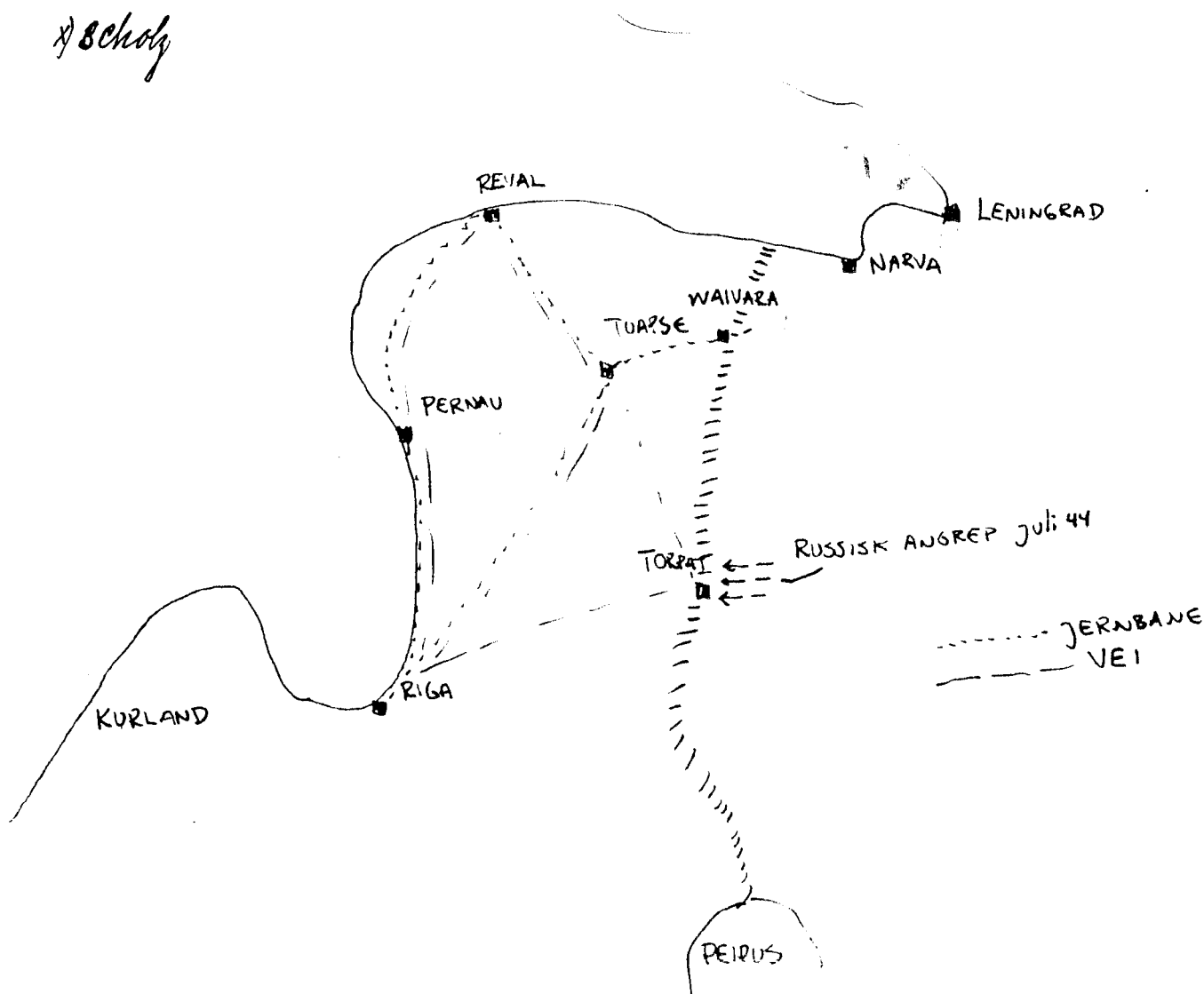
Det pågikk svære kamper her nede med tilført reserve. Mye kamp og russerne ble holdt i stangen. Etter tre-fire uker med uavbrutt angrep regnet russerne med at frontlinjen langs Narva ville være uttynnet og svekket, hvilket viste seg å være tilfelle da div. Felt/// og SS-Politidiv. (?) var blitt sendt til Torpat sammen med en artilleridivisjon.

På brohodet syd for Narva angrep også russerne den 23. juli og etter noen dagers kamp her måtte hele Narva evakueres. Den 26. juli ble stillingene ved Waivara besatt av vår divisjon, og her fortsatte russerne sitt angrep like etter. Disse kampene påførte oss igjen store og blodige tap. Rgt. Danmark ble igjen helt opprevet.

2. og 3. btl. "Norge" hadde ikke vært i kamp av betydning og tapene her var ubetydelige. Divisjonskommandøren falt her. Det var brigadefører Fritz von ~~Selossat~~ som hadde ledet motangrepet ved Narva. Her ved Waivara skiftet de viktigste høydene opptil 4 ganger daglig. Således hadde en høyde ved Waivara, Kinderheim, den 5. aug. vært besatt av russerne 4 ganger og like mange ganger tilbaketatt av oss. En kveld ble det med ett eller annet aparat avlyttet en samtale mellom to russiske offiserer som snakket om på grunn av svære tap måtte angrepet innstilles. Dette var jo ikke så verst. Det var altså ikke bare vi som hadde hatt tap.

Stillingene ved Waivara og Torpat først i august.

Scholz

Den 6. aug. kom jeg tilbake fra permisjon og meldte meg for obersturmfører Sandborg med følgende : "Sturmann Angelsen melder seg tilbake fra permisjon. Na, gut, Angelsen, sa Sandborg. Warten sie. Javel, jeg satte meg ned og ventet. Sandborg satt da og konfererte med bataljonskommandøren pr. telefon, og av samtalen forstod jeg at det var noe meget viktig fore.

Da konferansen med bataljonskommandøren var ferdig vendte Sandborg seg til meg og sa følgende ord. Sie gehen natürlich mit, Angelsen. Wohin den, obersturmfører ?, spurte jeg. Så følger en setning på tysk av Sandborg.

Så hilste jeg og ruslet ut av bunkeren igjen og til bataljonskommandoplassen og til //// Ludvig. Jeg fortalte hvorfor jeg kom osv., og fikk beskjed om å vente igjen. Her møtte jeg Reidar Leite og fikk vite at vi skulle ut på en støttropp dagen etter ved 2. btl. avsnitt. Nåja, det får gå som det vil, tenkte jeg. Her ute er jo ingen mennesker mye verd. Jeg måtte tenke på Fjellsette fra Trondhjem. Han kom også fra perm og ble sendt ut på støttropp dagen etter, og falt. Vi drev litt øvelse hele dagen etter og om kvelden ruslet vi fram til 2. btl. stilling. Vårt mål med denne støttruppen var å komme gjennom de russiske stillinger og tilintetgjøre et granatkasterbatteri som beskjøt oss med en treffsikkerhet som er utenkelig. Vi var 1 offiser, 3 underoffiserer og 17 mann som skulle utføre dette. Kl. 22 den 7. aug. gikk vi ut ved 5. kp. stilling og krøp langsomt over mot russerne. Kl. 01 den 8. var vi kommet gjennom de russiske linjene uten å være oppdaget, men vi måtte enda gå forsiktig fram. Ved 03 tiden var vi ved målet og gjorde oss klare.

De medbrakte sprengladninger ble gjort klare og vi gikk på med stormangrep. Den russiske vaktposten ble overrumplet og vi sperret inngangene til bunkerne mens sprengladningene ble brakt på plass ved granatkasterne. Det må bemerkes at vi tidligere hadde hatt disse stillingene så vi var lokalkjente. Ved sprengningen av disse stillingene var vi nå blitt oppdaget av russerne og motangrep av disse ble foretatt. Underveis tilbake ble vi hurtig innringet og nå begynte det for alvor å se truende ut for oss.

Russerne angrep fra alle sider og å slå seg gjennom var umulig. Etter en times forløp var 11 mann falt. Ludvig hadde fått 7 skudd gjennom ben og armer og kunne ikke gå. Senere fikk han ytterligere 3 treff og det siste gjorde det av med ham. Forbindelsespakkene var oppbukt og vi gjenlevende måtte rive ut foret på jakkene våre og jeg brukte skjorten min til å forbinde den siste som ble såret med. Ved 6 tiden var støttruppen redusert 3 mann, med Leite som befall. Den andre var en 19 åring, Pfau Muller og meg. Vi gjemte oss i en liten ubenyttet skyttestilling og ble heller ikke oppdaget av russerne, tross gjennomtråling av terrenget hele dagen. Vi greide fra vårt gjemmested å se hvordan våre falne kamerater ble gjennomsokt etter mulige papirer og ting som kunne være av interesse, for etterpå bli dratt sammen i en dunge og bli helt bensin over og antent.

Hvordan dette virket på oss lar seg ikke beskrive. Vi rådslo ganske lavt hva vi skulle gjøre og vi ble enige om å forsøke å nå tilbake til våre egne stillinger såsnart det ble mørkt. Vi laget også skisser over de russiske stillingene slik vi så dem fra vårt gjemmested. Vi var sultne og lysten til å røyke kollosal, men angsten for å bli oppdaget døyvet lysten til å røyke. Ingen turte sove eller var så anspent at en ikke fikk det. Enda var det tidlig på ettermiddagen og det ville ikke bli mørkt før ved 21 tiden om kvelden. Da russerne var ferdige med opprenkningen omkring oss og det var stillnet av ble angsten for å bli oppdaget mindre og vi kunne nå snakke uhindret sammen. Vi gav hverandre adr. til våre nærmeste og forsøkte å holde humøret oppe på beste måte.

Det begynte så smått å skumre, og vi speidet utover for å se mulige forandringer i de russiske vaktpoststillingene osv. Kl. 20 var det blitt nesten mørkt og vi ventet til 21 før vi med Leite i spissen forlot vårt skjulested. Vi hadde lagt alt det nødvendige igjen for å være så lette som mulig. Vi gikk langsomt fram med 8-10 skritts avstand. Jeg så ikke hvordan det gikk til, men jeg hørte bare en kraftig smell og Leite lå. Jeg kom til og la meg på kne ved siden av ham og spurte hva det var, men ikke et ord høstes, bare en gurglende lyd. Jeg tok i ham og dreide ham rundt og Muller som kom til hjalp meg. Ved hjelp av en godt avskjermet lommelykt så vi at hele brystet var opprevet og at hjertet hengte utenfor. Her var intet å gjøre, Leite var ferdig med dette livet. Men da vi skulle til å gå videre kom han til bevissthet og sa ganske svak, "Det er miner her". Jeg spurte om det var noe vi kunne gjøre for ham og han sa med enda svakere røst, "Hils alle gutta. Skriv hjem til min kone og..." Her høstes ikke mere og Leite var dratt inn i evigheten. Vi måtte bare la Leite ligge der og hans jordiske levninger gikk utvilsomt samme skjebne imøte som våre andre kamerater.

Så krøp vi langsomt framover i den retning vi trodde var vest. Vi hadde ingen andre anvisninger enn de lyssignaler som av og til gikk opp over ingenmannsland og mens de lyste opp måtte vi søke dekning. Fryktelig kaldt var det også blitt og av kulde og spenning hakket vi tenner som om vi skulle ha stått på Nordpolen helt naken.

Av og til knitret et mg eller en mp og innimellom var det helt stille slik at raslingen i gresset og kvister der vi krøp fram i våre ører høstes ut som et helt regiment på frammarsj. Jeg tenker kl. var bortimot 24 da vi passerte den fiendtlige løpegrav som dannet den fiendtlige frontlinje. Her fant jeg en fiendtlig telefonlinje som jeg klippet av med tennene. Så fortsatte vi over gravkanten og ut i ingenmannsland. Det høstes ikke en lyd fra noen av sidene, og i mitt stille sinn takket jeg gud for at vi ikke hadde løpt direkte på en russisk vaktpost. Men vi var enda ca. 600 m fra våre egne linjer og ut over ingenmannsland speidet mange vaksomme blikk fra begge sider. Den minste lyd oppfattet av vaktpostene kunne bli gjenstand for intens beskytning av det felt vi befant oss i.

Vi kunne også møte på fiendtlige rekognoseringsstropper som var ute eller komme i kontakt med minefelter og piggrådsperringer. Vi krøp de første 100 m på magen, siden stod vi opp og gikk sammenkrøpet et stykke hvorefter jeg hvorefter jeg gikk på magen ned i et granat hull og ble liggende. Jeg hadde hørt tydelig noen snakke i nærheten. Muller hadde også hørt noe og lå flat på jorda noen meter bak meg. Her fikk vi vårt livs sjokk da det kom 3-4 mann gående mot oss ikke mere enn 20 m borte. Nå begynte jeg å forstå hvorfor Ivan var så rolig. De var selv ute på rekognosering og av denne grunn kunne de ikke drive sin vanlige virksomhet med sine lysprosjektiler og mg. Da disse karene var kommet forbi oss hvisket jeg bakover til min kompis at han skulle komme hitover hvor jeg lå i hullet. Han kom krypende og da han var vel nede utspant det seg følgende ordveksling. Så følger en lengre samtale på tysk.

Så diskuterte vi litt fram og tilbake og ble enige å fortsette så snart sigarettene var opprøkt. Og etter 10 min. reiste vi oss og gikk i motsatt retning av den russerne var gått. Jeg talte 300 skritt og her stoppet vi for å høre om det var noen i nærheten av oss men vi kunne ikke høre noen ting, så vi fortsatte enda 150 men ingenting høstes. Plutselig gikk et lyssignal opp noen hundre meter bortenfor og jeg fikk øye på en russisk panser som var ødelagt noen dager i forveien. Denne panser skulle stå foran stillingene til 6. kp. ca. 100 m foran. Og nå visste vi med sikkerhet hvor vi befant oss.

Vi fortsatte enda noen og femti meter forover og begynte å rope til posten som sikkert skulle stå der etter anvisningene vi hadde fått ved utgangen. Vi fikk imidlertid ikke noe svar og vi fortsatte de siste 50 meter krypende. Vi kom fram i våre egne løpegraver 0330 natten til 9. aug. Her fortsatte vi til vi møtte en vaktpost og fikk

beskjed om veien til kompanisjefens bunker hvor vi like etter meldte oss med følgende: "Støttropp Ludvig melder seg tilbake".
 Was, sa kompanisjefen for 6. kp. og vi gjentok. Who ist den untersturmfører ?, spurte han. Den //// ist gefallen, sa jeg. Und die andere ?. Sie liegen bei Ivan, svarte jeg. Han tar telefonen og får kontakt med bataljonskommandøren Hauptsturmführer Spørle, og rapporterte hva vi hadde sagt. Vi får beskjed å komme til bataljonskommandøren fortrest mulig, og like etter er vi på vei til bataljonskommandøren og måtte gi fullstendig rapport. Senere ble vi sendt tilbake til våre respektive avdelinger og støttropp Ludvigs såga var ute.

Da jeg meldte meg for Sandborg og fortalte alt i detalj gråt han.

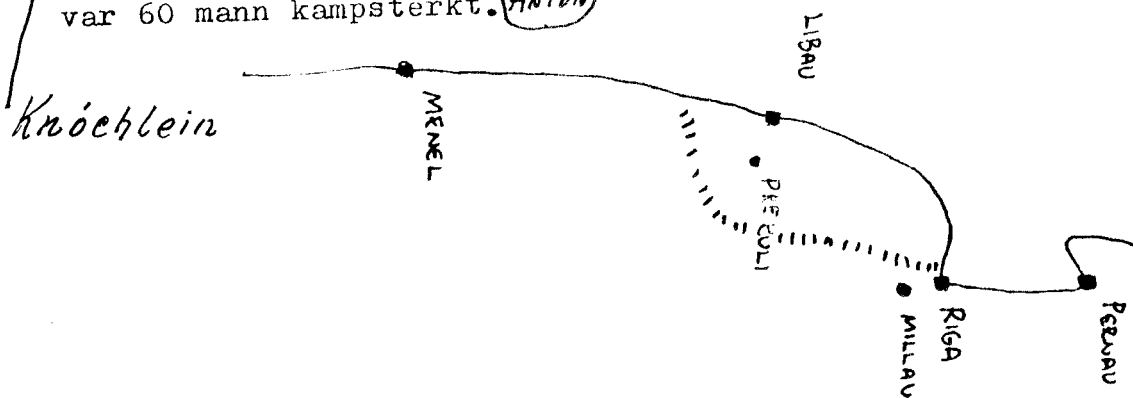
15

På denne tid fikk vi vite at Finland hadde kapitulert. Ved Torpat trykket russerne på uten nevneverdig framgang. Men det kostet oss her store tap. Den 19. aug. ble vi opplastet på lastebiler og evakueringen av Baltikum begynte. Alle veiene var fullt besatt av militære og sivile. Og langs veiene stod folk og kastet alt mulig opp på vognene til oss. Gjøgriiser, egg osv. gav de oss. Og på vårt spørsmål hvorfor gav de til svar at når russerne kommer mister vi det allikevel var svaret. Evakueringen gikk over Johvi-Tuapse- Vesenburg-Pernau-Riga. Langs veiene lå på dusinvis av biler som var gått i stykker. Vår vogn som var lastet med 32 mann med våpen hadde på den første strekkningen Johvi-Tuapse ikke mindre enn 12 punkteringer. Etterhvert lykkes det oss å få tag i gummi og da vi kom til Pernau hadde vi 6 nye jul foruten 3 i reserve. Drivstoff var det også lite med men det gikk nå.

Syd for Riga hadde russerne nådd fram til Østersjøkysten og her måtte vi angripe for å slå oss igjennom. Den 23. gikk vi til angrep og greide å drive fienden tilbake ca. 8 km slik at veien var fri. Men det hadde kostet dette lille foretagende. Sandborg falt her med 27 mann av vårt kompani, deriblandt en troppsfører ////////////// (28)

Bataljonskommandøren hauptsturmführer Gøty falt også den 25. Ellers var det jamt 20-25 mann på hvert kompani. Men veien var fri og den 28. aug. fortsatte vi sydover. Riga var også evakuert på denne tiden. Ved Menel var russerne trengt fram til Østersjøkysten og her ble det sperret igjen. Det senere så omtalte Kurlandbrohodet ble dannet her med Libau som eneste havn.

Øverstkommanderende her var generalfeltmarsjall Ernst von Schölen som hadde ca. 70000 mann her. Deriblandt SS div. Nordland med brigadefører Zigler. Kommandør for rgt. "Norge" var obersturmbannfører Kurchlein og vår nye btl. sjef hette SS-hauptsturm/// Hoffmann. Etter Sandborg fikk vi HHH Berg fra Bodø til kp. sjef og kompaniet var 60 mann kampsterkt. (ANTON)

KURLANDBROHODET I MIDTEN
AV OKTOBER 44

Generell
 Ant. Høy og fast i Kurland 27/10-44

PREKULN

Vi kjørte fra Riga i retning Libau til byen ~~Perkuli~~. Her gikk vi i stilling den 3. oktober. Her angrep russerne den 5. men ble stoppet her og angrepet holdt opp den 9. Den 8. falt kompanisjef Berg. Berg var en egenrådig og selvgod person. Han kom til Narva-avsnittet direkte fra Tølz. Våpen ville han ikke ha utenom pistoler, men de hengte han også 2-3 stykker av på magen. Om morgenen den 8. skulle han lede et motangrep, og jeg så han gå fram som en ekte cowboy med en pistol i hver hånd som om han befant seg på pampasen i Sør-Amerika. En russer som kom mot Berg med sin mp gjorde det av med ham på no time. Det må enten ha klikket for Berg i øverste etasje eller så var det pistolene hans som klikket. Personlig tror jeg det var russeren som var gløggere og snarere i avtrekket. Da vi senere fant ham var han gjennomhullet som en sil i brystet.

Nåja, vi begravde ham som det seg hør og bør en kp. sjef. Motangrepet ble ført videre fram med en ny sjef hauptmannfører Werner.

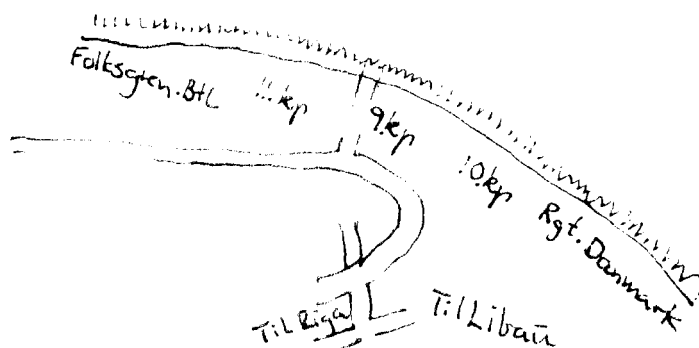
//// Bjarne Ohlsen fra Sulis ble såret her og nå hadde vi ingen offiserer mere i vårt kompani. Sjefen for 10. kp. fikk nervesjokk og forlot oss på en simpel måte, og Werner måtte overta dette kompaniet også, og det greide han godt for 10. og 11. kp. var den 9. oktober bare 28 mann sterkt.

(30) Kristian Sundlo forsvant om morgenen med 4-5 mann men vi holdt stillingen og det var jo hovedsaken. Den 14. okt. fortsatte russerne sitt angrep og nå var vi så svekket at det var umulig å holde dem i stangen. Vi måtte rømme og gikk i nye stillinger like ved byen. Her kom noen reserver til og stillingene ble utbygget. Prekuli måtte for all del ikke falle i fiendens hender. Den var et viktig veiknute-punkt. Veien fra Kannas til Riga og Libau gikk derigjennom. Likeså jernbanen nord syd.

Det ble lagt ut miner og piggtåd. Løpegraver ble oppkastet og skyttestillinger bygd på hver 100 meter. Men vårt kp. var skrumpet uhyggelig inn. Den 18. okt. var vi kun 7 mann.. 10 kp. var på 9 mann. 9. kp. som var på 11 mann hadde enda sin gamle sjef hauptstuf ----- (navnet mangler) I disse stillingene lå vi til 24. januar 1945, men på denne tiden hadde vi to store angrep til. 2. btl. var også nesten tilintetgjort og lå til høyre for oss med restene. Her ble ført fram artilleri som ble innskutt på de russiske stillingene og de gav oss god støtte i de kommende slag. Til venstre for oss lå en volksgrenade og her angrep russerne i begynnelsen av desember. Hele området var på denne tid oppbløtt og det voldt oss store besverligheter. Løpegravene og stillingene var halvfulle av vann og vi stod midt på leggen i gjørme. Våre våpen var ikke til å holde rene og det var et slit uten like. Vi stod vakt 2-3 døgn i trekk og for da å bli avløst noen timer. Guttene forfrøs beina og måtte stå likevel. Kosten var elendig og var ofte iskald når vi fikk den. (Her følger en uforsåelig setning).

Vi var 18 mann som holdt et avsnitt på 1500 meter. Hver mann hadde sin mg og 8-10 tusen skudd, minst 60 håndgranater og 3-4 faust-pahonn måtte til en hver tid være i hver stilling. Dessuten hadde hver mann sin mp i reserve i tilfelle mg skulle svikte. I tillegg til å stå vakt hadde jeg i ekstraoppdrag å sørge for at det til enhver tid var det forskrevne antall våpen og ammunisjon i stillingene og var gruppefører for 7 mann i et avsnitt av ca. 600 m.

STILLINGEN VED PREKULN

(32)

2. store Kurlandslag ble innviet av russerne med en voldsom storm på en ca. 10 km bred front nordøst av Prekuli. her oppnådde de gjennombrudd den 5. i folkegrenaderbataljonens avsnitt til venstre for oss. Russerne nådde fram til Prekuli om natten. Vi var i ferd med å bli omringet. 11 mann fra vår bataljon ble sendt til motangrep i høyre flanke av russernes innbrudd. Og den 6. om morgenen hadde vi besatt stillingene i gjennombruddet igjen. Her ble Gunnar Pedersen fra Stamsund såret. Likeså Lundahl fra Narvik. Dessuten hadde vi 2 falne. (31)

Den samme dag angrep russerne på våre stillinger og brøt gjennom og vi måtte i all hast rømme inn til byen hvor vi ble omringet. Vi forskanset oss etter beste evne omkring jernbanestasjonen og holdt denne i 12 dager. I mellomtiden var det innledet motangrep utenfra og russernes ring omkring oss var den 9. desember avskåret sine forbindelser og var også innesluttet. Det var altså 2 kjerner. Først russernes ring omkring oss og så vår egen ring omkring russerne igjen. De gamle stillingene var påny besatt og opprensningaksjonen ble foretatt utenfra. Den 17. var denne avsluttet og vi fikk forbindelse med våre styrker igjen og ble sendt bakover om morgenen samme dag.

Vi hadde vært uten forpleining i 14 dager og vi var 12 mann igjen av hele bataljonen. De fleste av oss var falt eller døde av sine sår pga. manglende legehjelp. Vi var bak i et døgn og her ble vår forsyningsavdeling omgjort til stridende. Alle sjåførere og kokker, skrivere (?) og furere (?) måtte fram i første linje og den 18. om kvelden kom 6 hestekjøretøyer og kjørte oss fram. Det var hele bataljonen. Vi besatte da våre gamle avsnitt og det gamle slitet begynte igjen. Det regnet mye på denne årstid. Julia 44 ble feiret mens vi stod i graven i vann til knærne.

Vårt kompani var igjen 18 mann sterkt og hver mann hadde hver sitt mg og mp. Jeg var gruppefører og hadde i tillegg til å stå vakt å sørge for at det var nok av ammunisjon i stillingene. Mellom jul og nyttår kom vinteren og kulda satte inn. Det var opptil -25 grader. Guttene frøs mye på vaktene. Som eksempel kan nevnes at 2 gutter som hadde fått avløsning for å varme seg noen timer i bunkeren til kp. sjefen kom inn og holdt hendene bort til ovnen med hanskene på og da de skulle ta av seg hanskene fulgte 3 fingrer med av venstre hånd på den ene. Ellers var guttene mere eller mindre forfrosset. Men stillingene ble holdt og det var jo hovedsaken.

Den 12. jan 1945 angrep russerne for 3. gang Kurlandsbrohodet sydøst for Libau. Angrepet varte til den 20. samme måned. På vårt avsnitt ved Prekuli oppnådde de gjennombrudd den 15. januar i 2. bataljons avsnitt ovenfor rgt. Danmark. Isistnevntes stillinger rykket de fram ca. 4 km og kom til en landsby som heter Paplakka hvor vårt rgt, biler og forsyningslager var lagt. Det så noen tid truende ut, men den 19. var våre tropper på frammarsj og den 20. var russerne slått tilbake til sine utgangsstillinger. Dette angrepet kostet fienden ca. 8000 mann, 200 panser og 173 jagerfly og bombe-fly. I dette siste slaget var det fra tysk side innsatt de nye reaksjonsdrevne jagerfly. Bare en dag, den 14. jan. ble det nedskutt 98 fiendtlige fly, og etter dette nederlaget mistet det russiske flyvåpen lysten til å støtte sitt infanteri på bakken. På vår btl. avsnitt angrep russerne med 18 panser og et infanterirgt. på ca. 3000 mann. Det var den 15. jan. Etter en to timer lang artilleri-forberedelse kom infanteriet stormende fram dekket av panser. Våre maskingeværer gjorde fryktelige virkninger på de russiske angrepsformasjonene. Sammen med granatkasterbatteriet laget vi en kollosal sperreild og det første angrepet ble slått tilbake. Her hadde jeg mitt livs største glede. Etter denne stormen hadde vi ikke hatt et eneste utfall.

Alle stillingene med mann og våpen var intakt. Ammunisjonen hadde det jo gått hardt ut over. Blandt annet hadde Mathias brukt 9000 skudd. Men da var han helt vill. Han så fiender hvor han snudde seg. Og da jeg om kvelden fortalte kompanisjefen hvordan laget mitt hadde forholdt seg under angrepet nevnte jeg Mathias og sjefen mente at han måtte få noen dager riktig hvile. Og han ble sendt bak til kjøkkenet i 3 dager.

Dette er slutten på Odd Angelsens nedtegnelser fra 2. verdenskrig. Utover det som her er skrevet vet jeg at han deltok helt til sammenbruddet inne i Berlin. Han ble tatt til fange av russerne og barbent ble han ført østover i en fangekolonne. Mens de passerte over en bro (muligens over elven Oder) kastet han seg ut i elven og lot seg drive med strømmen. Lengre ned kravlet han seg i land og fant nytt fottøy fra et lik. Han greide å ta seg til nordkysten av Tyskland sammen med folk i samme situasjon. Fra nordkysten kom denne gruppen seg over til Danmark på en seilbåt/flåte. I Danmark ble det pånytt fangenskap og kort etter ble han sendt til Norge hvor landsvikoppgjør ventet.